

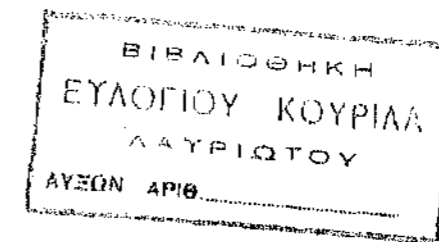
ΕΣΤΙΑ

ΤΟΜΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ

1886

[ΙΟΥΛΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ]

ΤΙΜΑΤΑΙ ΔΡ. 5 - ΔΕΔΕΜΜΕΝΟΝ ΔΡ. 8

ΑΘΗΝΗΣ
Γ. ΚΑΣΔΟΝΗΣ, ΕΚΔΟΤΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Γραφείον της Έστιας: Έντ' της οδού Σταδίου, ἀριθ. 32.

1886

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΒ΄

Συνδρομή ἑτησίως: Ἡν Ἑλλάδι, γρ. 12, ἢ τῆ ἀλλοδαπῆ γρ. 20 — Διὰ συνέδρομα ἔρχονται ἀπὸ τὸ Ἰαννουαρίου ἑκάστη ἑκούσ καὶ ἄλλοι τιμήματα. — Ἐργασίαν ἀποδ. Ὅπως ἰσχυροῦ 82.

24 Ἀυγούστου 1886

ΔΟΥΒΡΟΦΣΚΗΣ

Διήγημα Α. Πούσκιν. — Μετάφρ. ἐκ τοῦ ρωσικοῦ [Συνέχεια ἴδε προηγούμεν. φύλλον.]

II΄.

Παρήλθεν ὀλίγος χρόνος χωρὶς νὰ συμβῆ τι λόγου ἄξιον. Ἀλλὰ περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἐπιόντος θέρους πολλὰ μεταβολαὶ ἐπῆλθον εἰς τὴν οἰκογενειακὴν ζωὴν τοῦ Τρογεκούρωφ.

Τριάκοντα βέρστια μακρὰν εὐρίσκειτο τὸ πλούσιον χωριὸν τοῦ δουκὸς Βερέησκη. Ὁ δουξ πολλὰ ἔτη διῆγε μακρὰν τῶν κτημάτων του, ὧν ἐπιστάτην εἶχε διορίσει ἓνα πρῶτον ἀξιωματικόν, οὐδεμία δὲ ὑπῆρχε σχέσις μεταξύ Ποκρόφσκα καὶ Ἀρβάτωσας. Ἀλλὰ περὶ τὰ τέλη Μαΐου ὁ δουξ ἐπέστρεψεν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰς τὸ κτήμα του, τὸ ὅποιον δὲν ἐγνώριζεν εἰσέτι. Συνειθισμένος εἰς τὰς διασκαδάσεις, δὲν ἠδυνήθη νὰ ὑποφέρῃ τὴν ἐν τῷ χωρίῳ του ἀπαμόνωσιν, καὶ τρεῖς ἡμέρας μετὰ τὴν ἀφίξιν του ἔσπευσε νὰ ἐπισκεφθῆ τὸν Τρογεκούρωφ, ὃν εἶχε γνωρίσῃ ἄλλοτε.

Ὁ δουξ ἦτο σχεδὸν πενητηκοντοῦτης, ἀλλ' ἐφαίνετο πολὺ πρεσβύτερος. Καταχρήσεις παντὸς εἴδους τὸν εἶχον καταβάλλῃ, ἐπιθέσασαι ἐπ' αὐτοῦ τὴν ἀνεξάλειπτον αὐτῶν σφραγίδα. Μ' ἔλα ταῦτα εἶχεν εὐάρεστον καὶ διακεκριμένον τὸ ἐξωτερικόν, ἦτο δὲ ἱκανῶς ἐράσμιος, προ πάντων πρὸς τὰς γυναῖκας. Ἡ διασκέδασίς ἦτο δι' αὐτὸν ἀνάγκη, ἠσθάνετο δὲ ἀδιάκοπον ἀνάαν. Ὁ Τρογεκούρωφ ἠνυχαισθήθη πολὺ ἐκ τῆς ἐπισκέψεώς του, ἐκλάδων αὐτὴν ὡς ἐνδείξιν σεβασμοῦ ἀπὸ ἀνθρώπων γνωρίζοντα τὸν κόσμον. Κατὰ τὴν συνήθειάν του τὸν ὠδήγησεν εἰς τὸ κυνοτροφεῖον, ἀλλ' ὁ δουξ ὄν παρ' ὀλίγον ἀπέπνιγεν ἡ κυνικὴ ἀτμόσφαιρα ἔσπευσε νὰ ἐξέλθῃ κρατῶν τὴν ἄνα μετὰ τὸ μυρωμένον του μαντήλιον. Ὁ παλαιὸς κήπος μετὰ τὰς φελλύρας του, τὴν τετράγωνον λίμνην καὶ τὰς κανονικὰς του δεινδροστοικίας δὲν τῷ ἤρεσε· ἐν γένει δὲν ἠγάπα τοὺς ἀγγλικούς κήπους καὶ τὴν οὕτω καλουμένην φύσιν, ἐπῆνει ὁμοίως καὶ ἐθαύμαζε. Ὑπερήτης ἑλλῶν ἀνήγγειλεν ὅτι τὸ γεῦμα ἦτον ἕτοιμον, καὶ ἀμφότεροι διηυθινύθησαν πρὸς τὴν οἰκίαν. Ὁ δουξ ἀπαυδήσας ἐκ τοῦ περιπάτου, ἐβάδιζεν ὑποσκάζων, καὶ ἤδη μετενόει διὰ τὴν ἐπίσκεψιν του αὐτῆν.

Ἀλλ' εἰς τὴν αἴθουσαν τοὺς συνήντησεν ἡ δεσποινὴς Μαρία, καὶ ὁ γέρον ἐρωτότροπος ἐξεπλάγη ἐκ τῆς καλλονῆς τῆς. Ὁ Τρογεκούρωφ ἐκάθισε τὸν ξένον πλησίον τῆς. Ὁ δουξ ἦν ἐξωγόνει ἡ παρουσία τῆς νεάνιδος, ἦτο εὐθυμος, καὶ κατώρθωσε νὰ ἐλυκῆσῃ τὴν προσοχὴν τῆς μετὰ τὰς ἐπαγωγὰς διηγήσεις του. Μετὰ τὸ γεῦμα, ὁ οἰκοδεσπότης ἐπρότεινε νὰ ἐξέλθωσιν βριπποι, ἀλλ' ὁ δουξ ἐζήτησε συγνώμην, προβάλλων ὡς ἐμπόδιον τὰ λεπτὰ του ὑποδήματα καὶ τὴν ποδιάγραν του, ὡς ἔλεγε γελῶν, ἐπρότεινε δὲ νὰ ἐξέλθωσιν ἐφ' ἀμαξίης, ὑπερ καὶ ἐγένετο. Ὁ διάλογος ἐξηκολούθησε καθ' ὅδον. Ἡ νεῖς ἤκουε μετ' εὐχαριστήσεως τὰ κολακευτικὰ φιλοφρονήματα πολιτισμένου ἀνθρώπου, ὅτε αἴφνης ὁ Βερέησκη, ἀποταθείς πρὸς τὸν Τρογεκούρωφ, τὴν ἠρώτησε τί ἐσήμαινε τὸ ἀπηυθρακωμένον ἐκείνο κτίριον καὶ ἂν ἀνήκεν εἰς αὐτόν. Ὁ Τρογεκούρωφ ἐσκυθρῶσας· αἱ ἀναμνήσεις τῆς καίσεως ἐπαύλεως τὸν δυσηρέστουν. Ἀπήντησεν οὐχ ἦτον ὅτι ἡ γῆ τῶρα ἀνήκεν εἰς αὐτόν, ἀλλ' ὅτι πρὶν ἦτο κτήμα τοῦ Δουβρόφσκη.

— Τοῦ Δουβρόφσκη; ἐκείνου τοῦ περιφροῦ ληστοῦ;

— Τοῦ πατρὸς του, ἀπήντησεν ὁ Τρογεκούρωφ· ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνος δὲν ἦτο καλλιτέρς του.

— Καὶ τί ἀπέγεινε ὁ Ρινάλδος μας; συνελήφθη; ζῆ;

— Καὶ ζῆ, καὶ ἐλεύθερος εἶναι... Ἀληθινὰ, δουξ, ὁ Δουβρόφσκη ἦτον εἰς τὸ κτήμα σου.

— Ναί, πέρυσιν, καὶ νομίζω κἄτι ἔκαυσεν, ἢ ἐλήττευσεν. Ἀλήθεια, δεσποινίς, ὅτι θὰ ἦτο περίεργον νὰ γνωρισθῆ τις ἐκ τοῦ πλησίον μετὰ τὸν ρωμαντικὸν αὐτὸν ἥρωα;

— Τὶ περίεργον; εἶπεν ὁ Τρογεκούρωφ· ἡ κόρη μου τὸν γνωρίζει. Τρεῖς διακλήρους ἐδάμαδας τὴν ἐδίδασκε μουσικὴν, ἀλλὰ δόξα τῷ Θεῷ, τίποτε δὲν ἐπῆρε διὰ τὰ μαθήματά του.

Καὶ ὁ Τρογεκούρωφ ἤρχισε νὰ διηγῆται τὰ τοῦ ὑποτιθεμένου Γάλλου διδασκάλου. Ἡ νεῖς ἦτον ἐκτὸς ἑαυτῆς, ὁ δὲ Βερέησκη, ἀκούσας τὴν διήγησιν μετὰ βαθύτης προσοχῆς, εἶρε πάντα ταῦτα λίαν παράδοξα, καὶ ἤλλαξεν ὁμιλία, ἀμα δ' ἐπέστρεψαν ἐζήτησε τὴν ἀμαξίαν

1) Ρινάλδος ληστὴς, ἥρωε μυθιστορήματος.

του, καιμ. ἔλας τὰς παρακλήσεις τοῦ Τρογεκούρωφ ἢ διαφυγῆσαι ἐκεῖ, ἀνεχώρησε μετὰ τὸ τέτον, ἀφοῦ προηγουμένως προσεκάλεσεν εἰς τὸν οἶκόν του τὸν Τρογεκούρωφ μετὰ τῆς θυγατρὸς του. Ὁ ὑπερήφανος κτηματίας ἐδέχθη τὴν πρόσκλησιν διότι, λαθόνυπ' ὅσιν τὴν δουρικὴν ἀξίαν, δύο ἀστέραι, καὶ κτῆμα ἔχον 3,000 ψυχὰς, ἐθεώρει τὸν δούκα Βερέσηκην μέχρι τινὸς θμαιοῦ του.

IΔ'

Δύο ἡμέρες μετὰ ταῦτα, ὁ Τρογεκούρωφ ἀπῆλθε μετὰ τῆς θυγατρὸς του πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ δουκὸς Βερέσηκη. Καθὼς ἐπλησίαζον πρὸς τὸ κτῆμα, δὲν ἠδυνήθησαν νὰ μὴ θαυμάσωσι τὰς καθάραις καὶ χαριέσσας καλύψαι τῶν χωρικῶν καὶ τὴν λιθινὴν ἀρχοντικὴν οἰκίαν τὴν ἔχουσαν ῥυθμὸν ἀγγλικῆς φρουρίου. Πρὸ τῆς οἰκίας ἐξετείνατο λιμῶν καταπράσινοι, ἐν ᾧ ἔβασκον ἐλθετικά θάμαλαις μὲ τὸς κωδιωνίσκουσ των, ὡν ἠκούστο ὁ ἦχος. Μὲγας κῆπος περιεκύκλου τὴν οἰκίαν πανταχόθεν. Ὁ οἰκοδεσπότης ἐδέχθη τοὺς ξένους εἰς τὸ πρόθυρον, καὶ ἔτεινε τὴν χεῖρα πρὸς τὴν ὠραιὴν νεάνιδα, ἣτις εἰσῆλθεν εἰς μεγαλοπρεπὴ αἴθουσαν, ὅπου ἦτο παρεσκευασμένη τράπεζα διὰ τρία πρόσωπα. Ὁ δούξ ἀδήγησε τοὺς ξένους τοῦ πρὸς τὸ παράθυρον, καὶ θαυμασία θέα ἠνοήθη ἐνώπιόν των. Ὑπὸ τὰ παράθυρα ἔρρεεν ὁ ποταμὸς Βόλγας, οὗ τὰ ὕδατα διέσχίζον πλοῖα φορτηγὰ μὲ ἀναπεπταμένα ἰστία, μεταξὺ δ' αὐτῶν διαφαίνοντο πλοῖα ἁλιευτικά, τὰ τὸσον ἐκφραστικῶς καλούμενα «φυχογονήκται». Ἐκείθεν τοῦ ποταμοῦ ἐξετείνετο εὐρεία ἢ πεδιάς, χωρία δέ, τῆδε κακίσε ἔσπαρμένα, ἐξωγόνουν τὰ περίχωρα. Εἶτα μετέβησαν εἰς τὴν πινακοθήκην, ἣς τὰς εἰκόνας ὁ δούξ εἶχε προμνησεῖν ἕκ τῆς ἀλλοδαπῆς. Οὗτος ἐξήγει τὴν νεάνιδι τὴν ὑπόθεσιν ἐκάστης τῶν εἰκόνων, δεικνύων τὰς ἀρετὰς ἢ τὰς ἐλλείψεις αὐτῶν, καὶ διηγούμενος τὴν ἱστορίαν τῶν ζωγράφων, ὠμίλει δὲ περὶ τῶν εἰκόνων οὐκ τὴν συνθηματικὴν γλῶσσαν εἰδήμονος σχολαστικοῦ, ἀλλὰ μετ' αἰσθημάτων καὶ φαντασίας. Ἡ νεάνις τὸν ἤκουε μετ' εὐχαριστήσεως. Εἰς τὸ γεῦμα ὁ Τρογεκούρωφ ἐπῆνεσε τοὺς ἀίνους τοῦ Ἀμφιτριωνοῦ του καὶ τὴν τέχνην τοῦ μαγείρου του, ἢ δὲ θυγάτηρ του ἥσθαινοτο πλήρη ἀνεσιν εὐρισκομένη μετ' ἀνθρώπου, ὃν μόνον δευτέραν φωνὴν ἔβλεπε. Μετὰ τὸ γεῦμα ὁ οἰκοδεσπότης ἀδήγησε τοὺς ξένους εἰς τὸν κῆπον, ὃ δὲ καφίς παρετέθη εἰς τὴν σκιὰδα, παρὰ τὴν ὄχθην εὐρείας λίμνης, ἔσπαρμένης ἀπὸ νησιδία. Αἰφνης ἠκούσθη παιανίζουσα μουσική, ἐξάκωπος δὲ λέμβος προσῆγγισεν εἰς τὴν σκιὰδα. Ἐπ' αὐτῆς ἐπιβάντες περιήλθον τὴν λίμνην, ἐπεσκέφθησαν τινα ἐκ τῶν νησιδίων ὅπου ἀνεκάλυψαν εἰς τὸ μὲν μαρμάρινον ἀγαλμα, εἰς

τὸ δὲ μονήρες σπήλαιον, καὶ εἰς ἕτερον μνημεῖον φέρον ἐπιγραφὴν μυστηριώδη, διεγείρουσαν τὴν παρθενικὴν τῆς νεάνιδος περιέργειαν, ἀτελῶς ἰκανοποιουμένην ἐκ τῶν εὐγενῶν ἠμαποκαλύψων τοῦ δουκὸς. Ἡ ὄρα παρήλθεν ἀπαρατήρητος, καὶ ἤρχιζεν ἤδη νὰ ἐπέρχηται σκότος, τῇ προτάσει δὲ τοῦ δουκὸς, προσασίζομένου τὸ βλαβερὸν τοῦ ἔσπερινου ψύχους, ἐπέστρεψαν εἰς τὴν οἰκίαν, ὅπου τοὺς περιέμενε τὸ τέλον. Ὁ δούξ παρακάλεσε τὴν νεάν νὰ λάβῃ τὴν θέσιν οἰκοδεσποίνης ἐκεῖνη ἐδέχθη, καὶ διένειμε τὸ τέλον, ἀκροωμένη τῶν ἀνεξαντλήτων διηγήσεων τοῦ φιλόφρονος ἡμιλητοῦ. Αἰφνης ἠκούσθη ἐκπυροκρότησις, καὶ πυραυλὸς ὕψωθις ἐφώτισε τὸν οὐρανόν. ὁ δούξ προσέφερε τῇ νεᾷ κόρη περιώμιον, καὶ ὅλοι ἡμοῦ ἐξῆλθον εἰς τὸν ἐξώστην. Πρὸ τῆς οἰκίας, ἐν τῷ σκότει, πολύχρσα πυρὰ ἀνεβόρον, περιστράφησαν, ὕψωθισαν ἐν εἰδει σταχυῶν, εἶτα ἐχύθησαν κροουνῆδον, διεσπάρσαν ὡς βροχή, ἀστεροειδῶς, κατόπισ ἐσβέννυντο, καὶ ἐκ νέου ἀνέλαμπον. Ἡ νεάνις ἦτον εὐθυμος ὡς παιδίον. Ὁ δούξ εὐηρεστεῖτο βλέπων τὴν χαρὰν τῆς, καὶ ὁ Τρογεκούρωφ δὲ ἦτο καταγοητευμένος, διότι ἐξελάμβανε τὰ φιλοφρονηματα ταῦτα τοῦ δουκὸς ὡς δᾶγμα σεβασμοῦ πρὸς αὐτὸν καὶ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ νὰ τῷ φανῇ ἀρεστός.

Τὸ δεῖπνον ἦτο ἐπίσης λαμπρὸν ὡς τὸ γεῦμα. Οἱ ξένοι ἀπεσῦρθησαν εἰς τὰ ὀρισθέντα αὐτοῖς δωμάτια, τὴν πρωὴν δὲ τῆς ἐπιούσης ἀπεχαιρέτισαν τὸν φιλόφρονα οἰκοδεσπότην μὲ τὴν ἀμοιβαίαν ὑπόσχεν νὰ ἐπανιδῶσιν ταχέως ἀλλήλους.

IΕ'

Ἡ δεσποινὴ Μαρία ἐκάθητο εἰς τὸν θάλαμόν της, κεντῶσα ἐπὶ ἰστοῦ, ἐνώπιον ἀνοικτοῦ παραθύρου. Ἀλλὰ δὲν ἠπατάτο εἰς τὴν διαλογὴν τῶν μεταξίνων νημάτων, ὡς ἡ ἐρρωμένη τοῦ Κορράδου, ἣτις, ἐν ἐρωτικῇ ἀλλοφροσύνῃ, ἐκέντησεν ἐν βόδον διὰ πρασίνας μεταέξης. Ὑπὸ τὴν βελόνην της, ὃ στήμων ἐπανελάμβανεν ἀλαυθᾶτως τὰ σχεδιάσματα τοῦ πρωτοτύπου· καὶ ὅμως οὐδόλως προσέειχεν εἰς τὴν ἐργασίαν, οἱ λογισμοὶ της ἦσαν μακρὰν.

Αἰφνης διὰ τοῦ παραθύρου μία χεὶρ ἐξετάθη ἡσυχῶς καὶ θέασα ἐπὶ τοῦ ἰστοῦ ἐπιστολήν, ἐγένετο ἀφαντος πρὶν ἢ νεάνις συνέλθῃ. Τὴν αὐτὴν ἐκείνην στιγμήν θεράπων εἰσελθὼν τὴν ἐκάλεσε παρὰ τῷ πατρὶ αὐτῆς. Τρέμουσα ἔκρυψε τὴν ἐπιστολήν ὑπὸ τὸ περιστῆθιον, καὶ ἐπορεύθη σπεύδουσα εἰς τὸν θάλαμον τοῦ πατρὸς της.

Ὁ Τρογεκούρωφ δὲν ἦτο μόνος. Ὁ δούξ Βερέσηκης εὐρισκετο παρ' αὐτῷ, ἅμα δὲ ἡ νεάνις εἰσῆλθεν ἡγέρθη οὗτος, καὶ σιωπῶν ἐχαιρέτισεν ἐν ταραχῇ δι' αὐτὸν ἀσυνήθη.

— Πλησίασε, Μάσα, εἶπεν ὁ Τρογεκούρωφ. Σοῦ δίδω μίαν εἰδήσιν ἢ ὅποια ἐλπίζω νὰ σε

χαροποιήσῃ. Ἴδού ὁ μνηστήρ σου ὁ δούξ ἐπιθυμῶ νὰ σε μνηστευθῇ.

Ἡ Μάσα ἔστη ὡς ἀπολιθωθεῖσα, θανάσιμος ὠρότης ἐκάλυψε τὸ πρόσωπόν της, καὶ δὲν ἐπρόφερε λέξιν. Ὁ δούξ πλησίασας, ἔλαβε τὴν χεῖρά της, καὶ συγκεινημένους τὴν ἠρώτησεν, ἂν συγκατατίθεται νὰ συντελήσῃ εἰς τὴν εὐτυχίαν του. Ἡ Μάσα ἐσίωπα.

— Συμφωνεῖ, βέβαια συμφωνεῖ, εἶπεν ὁ Τρογεκούρωφ· ἀλλὰ ἔξυρις, δούξ, μία νεᾷ δυσκολευταί νὰ προφέρῃ τὴν λέξιν αὐτήν. Λοιπόν, παιδιὰ, φιληθῆτε, καὶ ἐστε εὐτυχεῖς,

Ἡ Μάσα ἵστατο ἀκίνητος, ὁ γέροντος δούξ ἠσπᾶσθη τὴν χεῖρά της· αἰφνης ἡ νεᾷ ἀνελύθη εἰς δάκρυα, καὶ ὁ δούξ ἐσκυθρόπασεν ἐλαφρῶς.

— Πήγαίνε, πήγαίνε! τῇ εἶπεν ὁ πατήρ της· σπόγγισε τὰ δάκρυά σου, καὶ γύρισέ μας εὐθυμῶ. Ὅλαι αἱ νεᾷ κλαίουσιν εἰς τοὺς ἀρραβῶνας, ἐξηκολούθησεν ἀποιενόμενος πρὸς τὸν Βερέσηκην· ταιαύτην πλῆον συνήθειαν ἔλαβαν. Καὶ τώρα, δούξ, ἄς ἡμιλήσωμεν καὶ διὰ τὸ πρακτικὸν μέρος, δηλ. διὰ τὴν προίκα.

Ἡ νεάνις, ὠφελήθεισα τῆς δουλείας αὐτῆς ἀδείας τοῦ ν' ἀποσυρθῇ, ἔτρεξεν εἰς τὸν θάλαμόν της, καὶ κλεισθεῖσα ἐν αὐτῷ ἔδωκε πλήρη ἐλευθερίαν εἰς τὰ δάκρυά της, ἄτε φανταζομένη ἤδη ἐαυτὴν ὡς σύζυγον τοῦ γέροντος δουκὸς, ἀνυποφύρου αἰφνης καὶ μισητοῦ δι' αὐτὴν καταστάντος. Ὁ γάμος τὴν ἐφόβιζεν ὡς τάφος!.. Ὅχι, ὄχι, ἔλεγεν ἐν ἀπελπισίᾳ· προτιμότερον τὸ μοναστήριον, προτιμῶ τὸν Δουβρόφσκην. Καὶ ἐθυμηθεῖσα τὴν ἐπιστολήν, ἔσπευσε νὰ τὴν ἀναγνώσῃ, μαντεύουσα τὸν γράψαντα. Πράγματι ἡ ἐπιστολή ἦτον ἐκείνου, καὶ διελάμναιε τὰ ἀκόλουθα.

«Τὸ ἐσπείρας τὴν δεκάτην ὥραν, εἰς τὸ αὐτὸ μέρος.»

Ἡ σελήνη ἔλαμπε πλησιφαῆς ἢ ἀγροτικῇ νύξ ἦτο ἥρεμος, ἐκ διαλείμματων μόνον ἐπέπνεεν ἡ αὐρα, καὶ θροῦς ἐλαφρῶς διέτρεχεν ὄλον τὸ δάσος.

Ὡς ἐλαφρὰ σκιὰ ἡ νεάνις ἐπλησίασεν εἰς τὸν τόπον τῆς συνεντεύξεως. Οὐδεὶς εἰσέτι ἐφαίνετο, ὅτε αἰφνης, ἐκ τῆς σκιαδὸς ἐξεληθὼν, εὐρέθη ἐνώπιόν της ὁ Δουβρόφσκης.

— Βιξεύρω τὰ πάντα, τῇ εἶπε ταπεινῇ καὶ θλιβερᾷ τῇ φωνῇ ἐθυμηθῆτε τὴν ὑπόσχεν σας.

— Μοῦ προσφέρετε τὴν προστασίαν σας, ἀπῆντησε ἡ Μάσα, ἀλλὰ μὴ δυσἀρεστηθῆτε· αὐτὴ μὲ φοβίζει. Διὰ τίνος τρόπου φρονεῖτε νὰ ἐλθῆτε εἰς βοήθειάν μου;

— Δύναμαι νὰ σε ἀπαλλάξω ἀπὸ μισητῶν ἀνθρώπων.

— Δι' ὄνομα Θεοῦ, μὴ τὸν ἐγγίξετε, μὴ τολμήσετε νὰ τὸν ἐγγίξετε, ἂν μὲ ἀγαπάτε· δὲν θέλω νὰ γείνω αἰτία φρικώδους πράξεως..

— Ἐστω, δὲν τὸν ἐνοχλῶ ἢ θέλησις σε εἶνε δι' ἐμὲ ἱερά. Σὰς ὀφείλει ἤδη τὴν ζωὴν σου. Ποτέ κακῆ πράξις δὲν θὰ ἐκτελεσθῇ ἐπ' ὄνοματί σας. Καὶ εἰς αὐτὰ τὰ ἐγκλήματατὰ μου ὑμεῖς πρέπει νὰ μένετε ἀγνή. Ἀλλὰ τότε πῶς θὰ σε σώσω ἀπὸ σκληρὸν πατέρα;

— Ὑπάρχει ἀκόμη ἐλπίς νὰ τὸν συγκενήσω μὲ τὰ δάκρυα καὶ τὴν ἀπελπισίαν μου. Εἶνε μὲν πεισματώδης, ἀλλὰ μὲ ἀγαπᾷ τόσον!

— Εἰς μάτην ἐλπίζετε· εἰς τὰ δάκρυά σας θὰ εἶν μόνον τὸν συνήθη φόβον καὶ τὴν ἀποστροφὴν ἣν ἔχουν γενικῶς αἱ νεᾷ δσάκις ὑπανδρεύονται θνευ ἔρωτος· ἀλλ' ἂν ἐπιμένῃ νὰ σε συμπεύσῃ παρὰ τὴν θέλησίαν σας, ἂν διὰ τῆς βίας σε βδηγήσουν εἰς τὸν ναὸν ἵνα αἰωνίως σε παραδώσωσιν εἰς τὴν ἐξουσίαν ἐξηνητλημένου συζυγοῦ; . . .

— Τότε, τότε ἀποφασίζω— παρουσιασθῆτε, καὶ γίνομαι σύζυγός σας.

Ὁ Δουβρόφσκης ἀνεσκήρτησε τὸ ὄχρον αὐτοῦ πρόσωπον ἐκάλυψεν ἡ πορφύρα, ἦν αὐτοστιγμὴ διεδέχθη ὠρότης μεγαλειτέρα ἢ πρότερον. Ἐπὶ πολὺ ἵστατο σιωπῶν, μὲ τὴν κεφαλὴν κάτω νεύουσιν.

— Ἐνώσατε ὄλας τὰς δυνάμεις τῆς ψυχῆς σας, πρκακλίσατε τὸν πατέρα σας, βιβηθῆτε εἰς τὰ γόνατά του, ζωγραφισκτέ του ὄλον τὴν φρικὴν τοῦ μέλλοντος, τὴν νεότητά σας μαραινόμενὴν πλῆσιον καχεκτικῆς καὶ διεφθαρημένου γέροντος· εἰπήτε ὅτι τὰ πλοῦτη δὲν θὰ σε φέρουν ὅτε στιγμήν εὐτυχίας· ἡ πολυτέλεια μόνον τὴν πτωχείαν παρηγορεῖ, καὶ τοῦτο διὰ μίαν στιγμήν ἐπιμένετε, μὴ φοβηθῆτε μῆτε τὸν θυμὸν μῆτε τὰς ἀπειλάς του, ἐνόσω μένει καὶ σκιὰ μόνον ἐλπίδος· διὰ τὸν Θεόν, ἐπιμένετε. Ὅταν ὁμως ἐξηνητληθῶν ὄλα σας τὰ μέσα, ἀποφασίσατε— ὅσον σκληρὸν καὶ ἂν ἦναι τοῦτο—νὰ τῷ εἰπῆτε τὰ πάντα· εἰπήτε, ὅτι ἂν ἐπιμένῃ νὰ ἦναι ἀμειλικτος. . . θὰ εὐρηθε φρικώδη ὑπερασπισιν.

Ὁ Δουβρόφσκης ἐκάλυψε διὰ τῶν χειρῶν τὸ πρόσωπον. Ἡ Μάσα ἔκλαιε.

— Δύσμοιρος, δύσμοιρος ἐγώ! εἶπε πικρῶς στενάζας. Χάρην ἡμῶν θὰ εἶδα τὴν ζωὴν μου τὸ νὰ σε ἴδω μακρόθεν, νὰ ἐγγίσω τὴν χεῖρά σας, ἦτο δι' ἐμὲ ἀνέκφρατος ἠδονή· ὅτε δὲ μοῖ διδεται ἡ εὐκαιρία νὰ σε ἴδω ἐπὶ τῆς συγκεινημένης καρδίας μου καὶ νὰ εἶπω· εἶμαι διὰ παντὸς δικός σου—δυστυχῆς ἐγώ! ὀφείλω ν' ἀποπειγῶ τὴν μακαριότητα ταύτην, πρέπει νὰ τὴν ἀπώθω μακρὰν μου ὄλας δυνάμεις. Δὲν τολμῶ νὰ πείσω εἰς τοὺς πόδας σας, καὶ νὰ εὐχαριστήσω τὸν οὐρανὸν διὰ τὸ γέρας, τὸ ὅποιον οὐδόλως ἤξιζα. Ὡ! πόσον πρέπει νὰ μισῶ ἐκείνον. . . ἀλλ' αἰσθάνομαι ὅτι τώρα εἰς τὴν καρδίαν μου μίσος δὲν χωρεῖ.

Περιέβαλεν ἡμέρα διὰ τοῦ βραχίονος τὴν ὄσφυν

αυτῆς καὶ τὴν ἔβλιψεν ἑλαφρῶς ἐπὶ τῆς καρδίας του, ἐκείνη δὲ μετ' ἐμπιστοσύνης ἔκλινε τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ βίου τοῦ νέου ληστού. Ἀμφότεροι ἐσιώπων.

— Καίρος, εἶπεν ἐν τέλει ἡ νεάνις.

Ὁ Δουβρόφσκη ἀνένηψε, καὶ λαβὼν μίαν τῶν χειρῶν αὐτῆς ἔβαλε δακτύλιον εἰς τὸν δακτύλον της.

— Ἄν ἀπορασίσητε νὰ ζητήσητε τὴν βοήθειάν μου, εἶπε, τότε φέρετε τὸν δακτύλιον ἐδῶ καὶ βάλτε τον εἰς τὸ κώλυμα τῆς θρύος αὐτῆς, ἐγὼ δὲ εἰξέωρα τί πρέπει τότε νὰ πράξω.

Καὶ ἀσπασθεὶς τὴν χεῖρά της ἐγένετο κφαντος.

☐

Ἡ μνήστευσας τοῦ δουλῆ Βερέσκη δὲν ἦτο μυστήριον διὰ τοὺς γείτονας. Ὁ Τρογκεκούρωφ εἰδέχεται συγχαρητήρια, ὃ δὲ γάμος ἠτοιμάζετο. Ἡ Μάσα ἀνέθαλλεν ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ἀπορασιστικὴν τινα ἐξήγησιν, ἥ δὲ πρὸς τὸν γέροντα μνηστῆρα συμπεριφορά της ἦτο ψυχρὰ καὶ βεβιασμένη. Ὁ δουλῆ ἄλλοτε οὐδαμῶς περὶ τοῦτου ἐφρόντιζε· ἔρωτα οὗτος δὲν ἐζήτει, ἀκούμενος εἰς τὴν κφνον της νεάνιδος συγκατάθεσιν.

Ὁ καιρὸς ἐντούτοις παρήρχετο, ἡ δὲ Μάσα ἀπορασίσασα ἐπὶ τέλους νὰ ἐνεργήσῃ, ἔγραψε πρὸς τὸν δουλῆ, ἐν τῇ ἐπιστολῇ της δὲ προσεπάθει νὰ ἐξεγείρῃ εἰς τὴν ψυχὴν του αἰσθηματα μεγαλοφυχίας. Ἐλικρινῶς ἠμολογοῦσα ὅτι δὲν εἶχε πρὸς αὐτὸν τὴν παραμικρὰν κλίσην, τὸν παρεκάλεε θερμῶς, οὐ μόνον ν' ἀρνηθῇ τὴν χεῖρά της, ἀλλὰ καὶ ὁ ἴδιος νὰ τὴν δικαιώσῃ πρὸς τὸν πατέρα. Τὴν ἐπιστολὴν ἐπέδωκε κρυφίως τῷ δουλῆ Βερέσκη, ὅστις, ἀναγνώσας κατὰ μόνας αὐτὴν, οὐδαμῶς συνεκινήθη ἐκ τῆς ελικρινείας τῆς μνηστῆς του. Ἀπεναντίας εἶδεν ὅτι πρέπει νὰ ταχύνῃ τὸν γάμον, καὶ διὰ τοῦτο ἔκρινον ἐπ'ἀναγκῆς νὰ δεῖξῃ τὴν ἐπιστολὴν εἰς τὸν μέλλοντα πενθερὸν του.

Ἀύσσα κατέλαβε τὸν Τρογκεκούρωφ μαθόντα ταῦτα, μόλις δὲ ὁ δουλῆ κατάρθρωσε νὰ τὸν πείσῃ νὰ μὴ δώσῃ τῇ Μάσῃ νὰ ἐνοησῇ ὅτι τῷ εἶναι γνωστὴ ἡ ὑπαρξὶς τῆς ἐπιστολῆς. Ὁ Τρογκεκούρωφ συγκατετέθη μὲν νὰ σιωπήσῃ, ἀλλὰ διὰ πᾶν ἐνδεχόμενον δέεταξε νὰ γείνη ὁ γάμος τὴν ἐπιούσαν. Ὁ δουλῆ ἐλεύρησε τοῦτο λογικώτατον, εὐρίων δὲ τὴν μνηστῆν του τῇ εἶπεν ὅτι ἡ ἐπιστολή της τὸν κατελύπησεν, ἀλλ' ὅτι ἐλπίζει μὲ τὸν καιρὸν νὰ γείνη ἄξιος τῆς ἀγάπης της, ὅτι ἡ ἰδέα τοῦ νὰ τὴν ἀρνηθῇ εἶναι δι' αὐτὸν λίαν βεβία, καὶ ὅτι τῷ εἶναι ἀδύνατον νὰ συγκατατεθῇ εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ καταδικην. Ἦτα, ἀσπασθεὶς εὐσεβάτως τὴν χεῖρά της, ἀπῆλθεν οὐδὲν εἰπὼν περὶ τῆς τοῦ πατρὸς τῆς ἀποφάσεως.

Ἄλλὰ μόλις ἐξῆλθε τῆς αὐλῆς, εἰσῆλθε παρ' αὐτῇ ὁ πατήρ της, καὶ κατ' εὐθείαν τὴν δέεταξε

νὰ ἐτοιμασθῇ διὰ τὴν ἐπαύριον. Ἡ νεάνις, τεταραγμένη ἤδη ἐκ τῶν ἐξηγήσεων τοῦ δουλῆ Βερέσκη, ἀνελύθη εἰς δάκρυα καὶ ἔπεσεν εἰς τοὺς πόδας τοῦ πατρὸς.

— Πατέρα! ἀνεφώνησε μὲ παράπονον, πατέρα! μὴ μὲ κάμετε δυστυχῆ· δὲν ἀγαπᾶ τὸν δουλῆ, καὶ δὲν θέλω νὰ γείνω σύζυγός του.

— Τί σημαίνουν αὐτά; εἶπεν αὐστηρῶς ὁ Τρογκεκούρωφ. Ἔως τώρα ἐσιώπασα, καὶ ἦσο σύμφωνος, τῶρα δὲ ὅπου ὄλα ἀπεφασίθησαν, σέπτεσαι ν' ἀρνηθῆς. Σὲ παρακαλῶ μὴ ἀνοησίας, διότι μὲ αὐτάς τίποτε δὲν κερδίζεις.

— Μὴ μὲ καταστρέψῃτε! ἐπανελάθει ἡ δυστυχῆ Μάσα. Διὰ τί μὲ ἀποβάλετε καὶ μὲ παραδίδετε εἰς ἄνθρωπον μισητόν; μήπως μ' ἔβαρύνθητε πλέον; ἀς μένω πλησίον σας καθὼς πρώτον. Πατέρα, εἰξέωρα ὅτι όταν μὲ στερηθῆτε θὰ λυπήσθε, καὶ μάλιστα ὅταν συλλογιζέσθε, ὅτι εἰμαι δυστυχῆς· μὴ μὲ βιάζεστε, πατέρα, δὲν θέλω ὑπανδρεῖσιν.

Ὁ γέρων συνεκινήθη, ἀλλ' ἐκρυψε τὴν ταραχὴν του, καὶ ἀπαυθῆσας τὴν νεάν, εἶπε μὲ ὕφος αὐστηρόν.

— Ἀνοησία εἶνε ὅλ' αὐτά, ἀκούεις; ἐγὼ εἰξέωρα καλλιτέρα σου τί χρειάζεται διὰ τὴν εὐτυχίαν σου. Τὰ δάκρυα δὲν σε ὠφελοῦν· μεθαύριον θὰ γείνη ὁ γάμος.

— Μεθαύριον! ἀνεφώνησεν ἡ Μάσα. Θεέ μου! ὄχι, ὄχι, ἀδύνατον αὐτὸ δὲν θὰ γείνη! Πατέρα ἀκούσατε· ἐν τῶντι ἀπεφασίσατε νὰ μὲ θυσιάσητε, ἐγὼ θὰ εὐρω ὑπερασπιστῆν τὸν ὅποιον ὄστε κἄν φαντάζεσθε· ἢ ἰδῆτε καὶ ὄσφριζετε εἰς ποῦ μ' ἐφέρατε.

— Τί; τί; εἶπεν ὁ Τρογκεκούρωφ, φοβερισμούς, εἰς ἐμὲ φοβερισμούς; ἀθάδεσάτη! Σὺ φαίνεται δὲν ἤξευρες, ὅτι ἐμπορῶ νὰ σοὺ κάμω πράγμα, ὅπου ὄστε τὸ ἐφαντάσθη. Τολμᾶς νὰ μὲ φερῆς, μνηδαμινῆ, αἰ; ἀς ἰδοῦμεν ποῖος εἶναι αὐτός ὁ ὑπερασπιστής.

— Ὁ Βλαδὶμηρος Δουβρόφσκη, ἀπήντησεν ἡ νεὰ ἐν ἀπελπισίᾳ.

Ὁ πατήρ της τὴν ἐξέλαθεν ὡς παραφρονήσασαν καὶ τὴν παρετῆρει ἐκπληκτος. — Καλὰ! εἶπε, μετὰ τινα στιγμὴν περίμενε ὅποιον θέλεις ἔλευθερωτῆν, τῶρα ἄλλοθι μέγα εἰς αὐτὸ τὸ δάματιον, ἀπὸ τὸ ὅποιον δὲν θὰ ἐξέληθε παρὰ τὴν ὄραν τοῦ γάμου.

Ἦτε καὶ ἐξελθὼν τοῦ θαλάμου, ἐκλείσει τὴν θύραν.

Ἡ δυσμοῖρος νεάνις ἐπὶ πολλὴν ὄραν ἐβῆνει, φανταζομένη τί τὴν περιέμενε· μετὰ τὴν ἐξήγησιν αὐτῆς ἄλλοθι ἑλαφρυνθεῖσιν τὴν ψυχὴν της, καὶ ἠδύνατο ἀπαθέστερα νὰ κρίνῃ περὶ τῆς ἀναμενουσῆς αὐτὴν τύχης; καὶ περὶ τοῦ τί ὠφελεῖ νὰ πράξῃ. Τὸ κυριώτερον δι' αὐτὴν ἦτο ν' ἀποφύγῃ γάμον μισητόν. Ἢ μετὰ τοῦ

Δουβρόφσκη ἔνωσῃς τῆς τῇ ἐφαίνετο παράδεισος, ἐν συγκρίσει πρὸς τὸν λαχόντα αὐτῇ κλῆρον. Ἐβριψε βλέμμα εἰς τὸν δακτύλιον, ἦν τῇ εἶχεν ἄψησθ. Διακακῶς ἐπιθύμει νὰ τὸν ἴδῃ κατὰ μόνας, καὶ μίαν ἐπιφορὰν, πρὸ τῆς ἀποφασιτικῆς στιγμῆς, νὰ τὸν συμβουλευθῇ. Ἡ προσίθησιν τῇ ἔλεγεν ὅτι τὸ ἐσπέρας ἢ εὐρίσκε τὸν Δουβρόφσκη εἰς τὸν κῆπον, παρὰ τὴν σκιάδα, καὶ ἀπαφάσιζε νὰ καταθῇ ἐκεῖ. Ὁθεν τοῦ σκότους ἤδη ἐπερχομένου ἠτοιμάσθη, ἀλλ' ἡ θύρα ἦτο κλειστή, ἡ δὲ θαλαμηνὸς τῆς ἀπήντησεν ἔξωθεν ὅτι ὁ πατήρ της εἶχε διατάξῃ νὰ μὴν ἀνοιξοῦσιν. Ἦτο λοιπὸν ὑπὸ κράτησιν. Βαθῆως αἰσθανθεῖσα τὴν προσβολὴν, ἐκάθησεν εἰς τὸ παράθυρον, καὶ μέχρι τοῦ μεσονυκτιοῦ ἔμεινε ἐκεῖ ἀκίνητος, θεωροῦσα τὸν ζοφερὸν οὐρανόν. Πρὸς τὴν αὐγὴν ὕψος ἐλαφρὸς τὴν κατέλαβε, ἀλλὰ συνωδευμένως μὲ τόσοσ λυπηρὰς ὄψασις, ὡστε αἱ πρώται ἀκτίνες τοῦ ἀνατέλλοντος ἡλίου τὴν ἀφύπνισαν.

(Ἔπεται τὸ τέλος.)

Η. Α. Α.

Ο ΕΝΕΡΓΟΣ ΒΙΟΣ

[Συνέχεια ἴδε προηγούμε. φῶλλον.]

Ἄλλὰ πλὴν τῆς ψευδοῦς ἀνεξαρτησίας ὑπαρχει καὶ ἀληθῆς· εἶνε δ' αὕτη ἡ ἀπελευθεροῦσα ἡμᾶς τῆς κυριαρχίας τῶν πραγμάτων, ἡ ἀπαλλάττουσα τοῦ τυραννικοῦ ζυγοῦ τῶν ἀνθρώπων.

Ἡ κυριαρχία τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς φύσεως γεννᾶται ἐκ τῆς ἀντιπαθείας ἣν ἔχομεν πρὸς τὰ φυσικὰ ἐμπόδια. Ἄν ὁ ἄνθρωπος ἦτο πεπλασμένος ὅστις ὡστε εὐρίσκων κώλυμά τι πρὸ αὐτοῦ νὰ ὀπισθοδρομῇ, οὐδέποτε τὸ ἀνθρώπινον γένος ἠ' ἀπηλλάσσετο τῆς ἀμαθείας καὶ τῆς ἐνδείας. Ἄλλ' ἡ ἀνάγκη αὕτη τῆς ἀνεξαρτησίας, ἐν τῶν εὐγενεστάτων τοῦ γένους ἡμῶν χαρακτηριστικῶν, ἐπενεργεῖ ὡστε τὸ κώλυμα νὰ ἐξεγείρῃ τὴν προσπάθειαν καὶ ἡ προσπάθεια νὰ θριαμβεύῃ τῶν ἐμποδίων. Πλάνη λοιπὸν ἐνυπῆρχεν ἐν τῷ περιφῆμῳ τῶν στωικῶν ἀξιωματι, ὅπερ συνίστα ὑπομονὴν καὶ ἀποχῆν. Τὸ ἀξιωμα τοῦτο εἶνε ἡ καταδικη παντός πολιτισμοῦ. Ὁ ἄνθρωπος μόνον καὶ μόνον διότι δὲν ὑπέμεινε τὰ δεινὰ, ἀτινὰ ἐπίβαλλεν αὐτῷ ἡ φύσις, διότι δὲν ἐδίστασε νὰ καταπολεμήσῃ αὐτά, ἐβελτίωσεν ἀκαταπαύστως τὴν τύχην αὐτοῦ καὶ τὴν τῶν ἀπογόνων του.

Ἀληθῶς ὁ ἄνθρωπος δὲν πρέπει νὰ κευχῆται ὅτι ἀπηλλάγη τοῦ κράτους τῆς φύσεως, οὐδὲν δὲ δύναται κατὰ πᾶν νόμον αὐτῆς. Ἀλλὰ δύναται νὰ εὐρύνη ἀπαύστως τὰ ὄρια τῆς δουλείας αὐτοῦ, καὶ ἐφαρμοζὼν εἰς τὰς ἀνάγκας

αὐτοῦ τοὺς φυσικοὺς νόμους νὰ θριαμβεύῃ κατὰ τῆς φύσεως, ὡς λέγει ὁ Βάκων, ὑπακούων εἰς αὐτὴν.

Ἄλλ' ἂν ἡ ἐκ τῶν πραγμάτων ἐξάρτησις εἶνε σκληρὰ, πολλῶ σκληροτέρα εἶνε ἡ ἐκ τῶν προσώπων. Ἡ πρώτη μᾶς λυπεῖ ἀλλ' ἡ δευτέρα μᾶς ταπεινοῖ. Δὲν ἠμιλῶ περὶ τῶν δεσμῶν δικαίας ὑποταγῆς. Ὁ υἱὸς ὑπακούει εἰς τὸν πατέρα, ὁ μαθητῆς εἰς τὸν διδάσκαλον, ὁ στρατιώτης εἰς τὸν λοχαγόν, ὁ πολίτης εἰς τὸν ἄρχοντα, ὁ ὑπάλληλος εἰς τὸν προϊστάμενον αὐτοῦ· αὕτη εἶνε νόμιμος καὶ ἀναγκαῖα εἰς τὴν τάξιν τῶν κοινωνιῶν. Ἄλλ' ὅπως ἡ ὑποταγή ἡ εὐγενῆς καὶ ἐντιμος, δέον ἡ ἐξουσία νὰ ἡ δικαία καὶ ἔχη ὡς σκοπὸν εἶτε τὸ ἀγαθὸν τοῦ ὑποτασσόμενου, ὡς συμβαίνει ἐν τῷ παιδίῳ ἡ τῷ μαθητῇ, εἶτε τὸ κοινὸν ἀγαθὸν ὡς ἐν ταῖς ἄλλαις περιστάσεσιν. Ἄλλὰ τότε δὲν ὑπακούομεν εἰς τὴν θέλησιν τῶν ἄλλων ἀλλ' εἰς τὸν νόμον, εἰς τὴν δικαιοσύνην, εἰς τὸ λογικόν. Ὅταν ὅμως ἡ θέλησις ἐνεργῇ χωρὶς νὰ στηριχῆται ἐπὶ τοῦ λογικοῦ ἢ τῆς δικαιοσύνης, ὅταν ἐνεργῇ πρὸς ἴδιον ὄφελος καὶ ὄχι πρὸς ὄφελος τῶν ἄλλων, ὅταν μόνον σκοπὸν ἔχη τὴν ἐξυμνήρησιν κυριαρχικῶν ὀρέξεων, καὶ γίνεται πηγὴ τῆς ἀνταρσίας ἡμᾶς καὶ τῆς τυραννίας, ὅταν ὑπερβαίνῃ τὸν κανόνα ἢ δὲν ἔχη κανόνα, ὅταν μεταχειρίχηται τὸν ἄνθρωπον ὡς πρᾶγμα, ὅταν ζητῇ οὐ μόνον τὴν ὑπακοὴν ἀλλὰ καὶ τὴν κολακείαν, καὶ ἀξιοῖ νὰ κάμπτωνται αἱ σκέψεις πρὸ τῶν πράξεων, τέλος ὅταν τοὺς ἀνθρώπους θεωρῇ ἀπλῶς ὡς ἐμψυχα ὄργανα, ἡ ὑπακοή τότε εἶνε δουλική, ἐκτενερίζει τὸν ἄνθρωπον, ἐκνευρίζει τὰς δυνάμεις του, σβεννύει τὸν ζῆλόν του, καταναλίσει τὸ πνεῦμά του. Ἡ διεκδίκησις τῆς ἀνεξαρτησίας κατὰ τῆς αὐτῆς καταχρήσεως ἐξουσίας δὲν εἶνε ἀνταρσία, δὲν εἶνε ἀναρχία· εἶνε ἡ πηγὴ τῆς ἀρετῆς ἣν καλοῦμεν τιμὴν καὶ ἦν οἱ ἀρχαῖοι ἀπεκάλουσαν μεγαθυμίαν.

Παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ὑπῆρχε κατ' ἐξοχὴν τὸ εἶδος τοῦτο τῆς ὑπερηφανείας, ὅπερ συνίσταται εἰς τὸ ὑπακούειν μόνον εἰς τὸν νόμον καὶ ὄχι εἰς τὸν ἄνθρωπον, καὶ εἰς τὸν νόμον δὲ ἦν ἔθηκον αὐτοὶ οὗτοι. Ὅτι καὶ ἂν λέγῃσι περὶ τῶν ἀρχαίων, ὁ ἔρωσ τῆς ελευθερίας ἀποτελεῖ τὴν αἰωνίαν τιμὴν τῶν Ἀθηναίων, τῆς Σπάρτης, καὶ τῆς Ρώμης. Διὰ τοῦτου αἱ πόλιναι αὐταὶ ὑπερέχουσι κατὰ τὴν δόξαν τὰς ἀπεράντους ἀσιατικὰς μοναρχίας. Τὸ βραχὺ διάστημα ὅπερ ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ Σόλωνος μέχρι τοῦ Περικλέους εἶνε πολλῶ μεγαλειότερον ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ κόσμου τῶν ἀναριθμητῶν αἰώνων τοῦ αἰγυπτιακοῦ, βαβυλωνιακοῦ καὶ λαυριακοῦ μεγαλείου. Οὐχὶ οἱ ῥήτορες, ἀλλ' ἡ κρίσις τῆς ἀνθρωπότητος, ἡ κραυγὴ τῆς ἀνθρωπίνης συνειδήσεως παρέχει εἰς τοὺς ἀρχαίους ἡρώας ἀσφαλῆ ἀθανασία. Ὅσφ εἶπη τις ἴσως ὅτι οἱ ἄνδρες οὗτοι ἐξιδανικεύθη-

σαν υπό του Πλουτάρχου. Τό παραδέχομαι, αλλά διατί δὲν βλέπομεν τοιούτους μεγάλους ἄνδρας ἐπιώσαν καὶ ἐξιδανικευμένοι ἐν τῇ αὐραϊκῇ ἢ περσικῇ ἢ βυζαντινῇ ἱστορίᾳ; Μὴ ἀράγε τοιοῦτοι ἄνδρες μόνον ἐν ἐλευθερίᾳ δύναται νὰ γεννηθῶσι καὶ ἀναπτυχθῶσι ἢ μὴ ἢ ἐλευθερία δὲν εἶνε δυνατὴ ἄνευ τοιούτων ἀνδρῶν;

Ὁμολογητέον ὅτι ἐκ τῆς αὐτῆς συχναίης πηγῆς γεννᾶται ὁ ἔρωσ τῆς ἐλευθερίας καὶ ὁ ἔρωσ τῆς ἐξουσίας. Ὁ ἀνὴρ ὅστις δὲν θέλει νὰ ὑπακούσῃ νομίζει συχναίης ὅτι τὸ κάλλιστον μέτρον πρὸς ἀποφυγὴν τῆς ἀρχῆς τῶν ἄλλων εἶνε τὸ νὰ ἀρχῇ αὐτός. Ἐπειδὴ δὲ συμβαίνει πάντοτε ὅσον ὑψηλὰ καὶ ἂν εἶνε τις νὰ ἔχῃ τινὰ ὑπεράνω αὐτοῦ, ὁ ἔρωσ τῆς ὑπεράτης ἀνεξαρτησίας ἄγει συχναίης εἰς τὸν ἔρωτα τῆς ὑπεράτης ἐξουσίας. Ἄλλ' εἶνε ψευδὴς ἔρωσ τῆς ἐλευθερίας ὁ μεταβαλλόμενος οὗτος εἰς ἔρωτα δεσποτίας· ἐκ τούτου δὲ δυνάμεθα νὰ ἴδωμεν πόσον τὸ πνεῦμα τῆς ἀνταρσίας εἶνε ἐγγύς τοῦ πνεύματος τῆς τυραννίας, πόσον δὲ τούναντίον ἢ ἐλευθερία ἔχει ἀνάγκη τοῦ πνεύματος τῆς ὑποταγῆς. Τὴν ἡμέραν καθ' ἣν οἱ πολῖται δὲν θέλουσι νὰ ὑπακούσωσιν εἰς τοὺς ἀρχοντας, εἰσὶ πάντες τυράννοι· ἂν δὲ εἶνε τις ἰσχυρότερος, γίνεται οὗτος μόνος. Τούναντίον ὁ μὴ θέλων οὔτε νὰρχῇ οὔτε νὰ ὑπακούῃ πέραν τῶν ὑπὸ τοῦ νόμου προδιαγεγραμμένων, οὗτος ἔχει ἀληθοῦς πολίτου ἦθη. Ἀρχεῖν κατὰ τὸν νόμον καὶ ὑπέκειν κατὰ τὸν νόμον, τούτο ἀπαιτεῖ τὸ πνεῦμα τῆς ἐλευθερίας. Τὰ μέσα δὲ δι' ὧν δυνάμεθα ν' ἀποφύγωμεν τὸ νὰ καταστῇ ἀυθαίρετος ἢ ἀδικος αὐτός οὗτος ὁ κανὼν ἀνάγονται εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῆς πολιτικῆς καὶ ὅχι τῆς ἠθικῆς.

Ἄλλως τε οὐδὲν ἀνοήτως εἶνε ἐνυπάρχει νόμιμον τι καὶ ἀναγκαῖον ἐν τῇ ἀγάπῃ τοῦ ἀρχεῖν. Πάντες ἀγαπῶσι νὰ κατέχωσι καὶ ἐνασκάσωσι τὴν ἐξουσίαν, εἴτε ἐν τῇ κυβερνήσει τῆς οἰκογενείας τῶν, εἴτε ἐν τῇ διευθύνσει τῶν ὑποθέσεων τῶν καὶ τῶν ὑποθέσεων τῶν ἄλλων εἴτε τέλος ἐν τῇ διοικήσει τοῦ Κράτους. Τινὲς ἀρέσκονται νὰ ἐνασκάσωσι τὴν ἰσχὺν αὐτῶν διὰ τοῦ λόγου, οἱ ἄλλοι διὰ τῆς δράσεως· οἱ μὲν πείθονται, οἱ δὲ ἀρχονται. Ἄλλ' οἰαίδη· ποτε καὶ ὡς αἱ διαφοροὶ μορφαὶ ἀεὶ λαμβάνει τὸ πάθος τοῦτο, πάντες ἔχομεν αὐτὸ ἐν τινὶ βαθμῷ· ἀγαπῶμεν τὸ ἀρχεῖν δι' ὃν λόγον ἀγαπῶμεν τὸ δράν· διότι διὰ τῆς ἐξουσίας δρῶμεν διπλάσιως, περιορίζοντες τὰς πράξεις τῶν ἄλλων, καθιστῶμεν συνεργούς τὰς θελήσεις τῶν ἄλλων πρὸς τοὺς ἰδίους ἡμῶν σκοπούς, βλέπομεν πραγματουμένας τὰς ἐπιχειρήσεις, ἀεὶ τὸ πνεῦμα ἡμῶν ἐπενόησε, ἀλλ' ἀεὶ μόναι ἡμῶν αἱ δυνάμεις δὲν θὰ ἠδύναντο νὰ ἐκτελέσωσι. Προσθέσατε τὴν ἥττον νόμιμον, ἀλλὰ ζωηρὰν ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ καρδίᾳ ἠθον τὸν ὑποτάσσειν τὰς θελήσεις καὶ κάμ-

πτειν τοὺς ἀνθρώπους. Ἡ ἠθον αὕτη, καθ' ἑαυτὴν θεωρουμένη, δὲν εἶνε ἠθικὴ· διότι εἶνε ἢ πηγὴ τῆς τυραννίας. Ἐν τούτοις ἂν πρόκηται περὶ ἀνυποτάκτων εἰς τὸ ἀγαθὸν καὶ ἐπιβλαβῶν εἰς τὴν κοινωνικὴν τάξιν θελήσεων, φυσικὸν εἶνε νὰ εὐχαριστῶμεθα ταπεινούμεντες αὐτάς, ἀρκεῖ νὰ μὴ προσβάλωμεν τὸν νόμον καὶ τὸ δίκαιον. Τέλος ἢ τελευταία καὶ ὑψίστη εὐχαριστήσις, ἣτις συνδέεται πρὸς τὸν ἔρωτα τοῦ ἀρχεῖν, εἶνε ἢ ἐκπλήρωσις μεγάλων σκοπῶν, ἢ ἐργασία πρὸς εὐτυχίαν καὶ βελτιώσιν τῶν ἀνθρώπων, καὶ τέλος παρὰ τοῖς ὑπερόχοις πνεύμασιν περιφανῆς ἐκδήλωσις τῆς ὑπεροχῆς αὐτῶν.

Ἐπάρχει λοιπὸν καὶ νόμιμος φιλοδοξία, ἀδικον δὲ καὶ ἄλογον θὰ ἦτο νὰ καταδικάσωμεν αὐτήν. Ἡ φιλοδοξία αὕτη, ἣτις ὠθεῖ τὸν ἀνθρώπον εἰς τὸ νὰ καταβάλλῃ τοὺς ἀναγκαίους ἀγῶνας πρὸς ἀνύψωσιν τοῦ ἀπὸ μᾶς θέσεως εἰς ἄλλην, κρατεῖ αὐτὸν ἐν ἐνεργείᾳ μὴ ἐπιτρέπουσα νὰ καθυβῆ ἢ ν' ἀναπαύεται. Ἄν ἐσβένυτο πρὸς στιγμὴν ἐκ τῆς καρδίας πάντων τῶν ἀνθρώπων, πᾶσα τῆς κοινωνίας ἢ δράσις θὰ παρήκμαζεν γενικῇ νάρκῃ ὅ ἀντικαθίστα τὴν κίνησιν καὶ τὸν ζῆλον. Καὶ αὕτη ἢ πολιτικὴ φιλοδοξία εἶνε ἀγαθὸν τι, εἰ καὶ εἶνε συχναίης αἰτία ἀταξίας ἐν τινὶ κράτει· ἀλλ' ἐκεῖ ὅπου αἱ θέσεις δὲν εἶνε ἐπιθυμηταί, δὲν ἐκλιπαροῦνται ὑπὸ ἐκλεκτῶν ἢ ὑπηρεσία δὲν ἐνδιαφέρει πλέον τοὺς ὑπαλλήλους, ἢ ἀνία διαχύνεται ἐν τῷ κοινωνικῷ σώματι καὶ τὸ μόνον κατέχον τοὺς ἀνθρώπους πάθος εἶνε ἢ φιλοχρηματία. Δὲν πρέπει λοιπὸν ν' ἀπαμβλύνωμεν ὑπερμέτρως τὴν φιλοδοξίαν ὅπως μὴ ἀπαμβλύνωμεν συγχρόνως καὶ τὴν δραστηριότητα καὶ τὴν ζωὴν.

Ἡ ἀνθρωπίνῃ δραστηριότητι δὲν τίθεται εἰς ἐνεργίαν ἄνευ προσπαθείας. Ἴσως ὑπάρχει που τοῦ σύμπαντος βίος εὐτυχιστέρος τοῦ ἰδικοῦ μας, ἐνθα τὸ πλάσμα δύναται ν' ἀπολαύσῃ τῆς ἐκ τῆς δράσεως τέρψεως χωρὶς νὰ ὑποστῇ τὰς δυσχερείας τοῦ ἀγῶνος καὶ τῆς ἐργασίας. Ἄλλ' ὁ ἡμέτερος βίος δὲν εἶνε τοιοῦτος· προσλέγω μάλιστα ὅτι μᾶς εἶνε δύσκολον νὰ νοήσωμεν αὐτὸν καὶ δὲν ἔχομεν μέτρον νὰ τὸν ἐκτιμήσωμεν. Ἡ τύχη μας ἐνταῦθα εἶνε νὰ παλαίωμεν κατὰ τῶν κωλυμάτων καὶ διὰ τοῦ μόχθου μόνον νὰ ἀφικνωμεθα εἰς τὴν ἐπιτυχίαν. Ἐν ἰδρωτὶ τοῦ προσώπου ἡμῶν πρέπει νὰ τρώγωμεν τὸν ἄρτον μας. Ἡ ἐργασία λοιπὸν εἶνε ἀνάγκη εἰς τὸν ἀνθρώπον, ἀεὶ προσεΐπωμεν δὲ ὅτι εἶνε εὐγενὴς ἀνάγκη.

Ἐπὶ μακροῦς αἰῶνας ἢ ἐργασία ἐθεωρήθη ὡς ἀνδραποδωδὴς τι. Ἐφαίνετο ὅτι ἢ ἀληθῆς ἀξιοπρέπεια συνίστατο εἰς τὸ μάχεσθαι καὶ ἀπολαμβάνειν. Πάντες ἡμιλλῶντο πῶς νὰ φανῶσιν ἰσχυρότεροι ὅπως ἀπαλλαγῶσι τῆς ἐργασίας καὶ ἀναγκάσωσι τοὺς ἄλλους νὰ ἐργάζωνται ἀντ' αὐτῶν. Παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἀποκλειστικὸς κλήρος

τοῦ ἐλευθέρου ἀνδρός, τοῦ πολίτου, τοῦ εὐγενούς ἦτο ἢ ἀργία, ἀργία ἀληθῶς χρησιμοπονημένη περὶ τὰ ὅπλα, περὶ τὰ γράμματα, περὶ τὰ τῆς πολιτείας ἀλλ' ἀσυμβίβαστος πρὸς πᾶσαν ἐπικερδῆ ἐργασίαν καὶ αὐταὶ ἐτι αἱ ἀσχολίαι αἰτινες ἐθεωροῦντο ἐλευθερίαι, ὡς ἢ μουσικὴ καὶ ἢ ἐπιστήμη, καθισταντο δουρικαὶ εὐθὺς ὡς ἀνεπείρονοι εἰς πράγματα ὠφέλιμα εἰς τὸν βίον. Δὲν πρέπει νὰ συγχέωμεν ἀναμφιβόλως τὴν ιδέαν τῆς ἐργασίας πρὸς τὴν τοῦ κέρδους. Πᾶς ἄνθρωπος ἐνασκῶν τὰς δυνάμεις τοῦ ἐπιωφελῶς ἐργάζεται καὶ αὐτὸς ὁ πόλεμος ἐτι ἐργασία εἶνε. Ἄλλ' ἐτέρωθεν εἶνε ἄδικον νὰ θεωρῆται ἐπαίσχυντος ἢ ἐπικερδῆς ἐργασία. Αὕτη εἶνε ἢ θεμαλιωδὴς πρόληψις τῶν ἀριστοκρατιῶν. Τὸ ζῆν διὰ τῶν ἀγῶνων τῆς δραστηριότητος καὶ τοῦ μόχθου εἶνε τι εὐγενέστατον ἐν τῷ κόσμῳ, αὕτη δὲ εἶνε ἢ πρώτη βᾶσις τῆς ἀξιοπροσπειρίας. Τὸ ζῆν ἀναλώμασι τῶν ἄλλων εἶνε δουλικώτατον, εἰ καὶ συνδέεται ἐνίοτε μετ' αὐτοῦ ἰδέα τις μεγαλείου. Οἱ εὐπατρίδιαι εἶχον ὡς πρὸς τοῦτο τὸσον ἐσφαλμένην ιδέαν, ὥστε προστίμων νὰ ζῶσιν ἐκ τῆς εὐνοίας τοῦ ἡγεμόνος παρὰ ἐκ τοῦ ἰδίου αὐτῶν κόπου. Συγκρίνουσι τινες ἐνίοτε τὴν τιμὴν τῶν ἀρχαίων φυλῶν πρὸς τὴν εὐτέλειαν τῶν συγχρόνων ἡμῶν ἠθῶν. Ὁμολογεῖ ὅτι μέρη τινὰ τῆς ἰσχύος καὶ τοῦ μεγαλείου ἠλαττώθησαν ἴσως ἢ ἐσθίθησαν ἐν τῷ νεωτέρῳ βίῳ. Οἱ εὐγενεῖς οὐδέποτε μαθόντες νὰ κερδαίνουσι χρήματα περιεφρόνου αὐτὰ καὶ τὰ ἐδαπάνων μετ' ὑψηλόφρονος σπατάλης· τοῦτο δὲ ἦτο εὐγενές. Ἄλλ' ἢ εὐγένεια αὕτη εἶχεν ἐνίοτε καὶ τὸ ἀντίστροφον αὐτῆς· διότι τοῦ χρήματος ὄντος ἀναγκαῖον καὶ εἰς τοὺς περιφρονούντας ἐτι αὐτό, οὗτοι πρὸς ἀπόκτησιν τοῦ εὐθώπειον τὰς καλίας τοῦ ἡγεμόνος, ἐκολοκίονον τὴν εὐνοουμένην ἢ χάρις δὲ μετ' ἢς ἔπραττον τὰς πράξεις ταύτας δὲν ἀπέκρυπτε πάντοτε τὸ εὐτέλις αὐτῶν.

Ἄλλως τε οὐδαμῶς καταδικάζω πᾶν εἶδος ἀργίας. Ἡ ἀργία ἔχει τὴν θέλητρα αὐτῆς ὡς αὕτη ἢ ἐργασία, ἀλλὰ πρέπει νὰ εἶνε νόμιμος καὶ νὰ χρησιμοποιοῦται καλῶς. Παραδείγματος χάριν νόμιμος ἀργία εἶνε ἢ διὰ κληρονομικῆς περιουσίας ἀποκτηθεῖσα καὶ χρησιμοποιοῦμένη εἰς ὑπηρεσίαν τῆς χώρας διὰ τῆς σπουδῆς, διὰ τῶν περὶ τὴν καλλιέργειαν φροντίδων, διὰ τῶν περιοδειῶν. Ἐτέλως καὶ ἀθλιῶς σκέπτονται ὅσοι ἀξιοῦσι νὰ ἴδωσιν ἐξαλειφόμενῃ ἐκ τῆς κοινωνίας πᾶσαν ὑπαρξίν μὴ σκοποῦσαν τὸ κέρδος καὶ μὴ ἐργαζομένην πρὸς τὴν καθ' ἐκάστην ἀνάγκην. Νόμιμος ἀργία εἶνε καὶ ἢ διαδεχομένη τὴν ἐργασίαν ὅταν ἢ ἡλικία τὸ ἀπαιτῇ, ἢ στιγμιαία οὕσα διακοπὴ αὐτῆς, διάλειμμα μεταξὺ τῆς ἐργασίας τῆς χθὲς καὶ τῆς αὔριον. Ἐπὶ τὴν ἐποψίν ταύτην δυνάμεθα νὰ ἐρωτήσωμεν ἂν ἢ κατέχων τὰς βιομηχανικὰς ἡμῶν κοινωνίας πυρετὸς τῆς ἐργασίας

δὲν ὑπερέβη τὸ μέτρον καταβιβρώσκων ἡμερῶν· πᾶσας τὰς ἡμέρας τῆς ἀργίας βίας εἶχον θεσπίσῃ αἱ θρησκευτικαὶ παραδόσεις, λίαν σπάταλοι ἴσως κατὰ τοῦτο. Αἱ ἐαρταὶ αὐταὶ ἄγονοι ὡς πρὸς τὴν παραγωγὴν παρῆχον ἀνάπαυλάν τινα εἰς τοὺς ἐργαζομένους καὶ τροφήν τινα εἰς τὴν φαντασίαν τοῦ λαοῦ.

Ἄλλ' ἂν ἐκτιμῶ τὴν εὐγενῆ ἀργίαν, τὴν ἀποκαταμένην διὰ τῆς ἐργασίας, ἢ χρησιμοποιοῦμένην πρὸς τὸ καλὸν τῶν ἀνθρώπων, ποίας τουναντίον περιφρονησεως δὲν θεωρῶ ἄξιαν τὴν βδελυρῆν καὶ αἰσχροὴν ἐκείνην ἀργίαν ἐν ἢ φθίνουσα, τί λέγω! ἐν ἢ σήπονται σήμερον οἱ καλούμενοι υἱοὶ καλῶν οἰκογενειῶν, οἱ κατασυντεόντες ἐν τῇ ἀκολασίᾳ περιουσίας γενεῶν ὄλων ἢ πλοῦτη διὰ τῆς ἀκαταπονήτου ἐργασίας τῶν πατέρων αὐτῶν ἀποκτηθέντα! Λέγεται ἐνίοτε ὅτι τοῦτο εἶνε καλὸν διότι οὕτω αἱ περιουσίαι μεταβαίνουσιν ἀπὸ χειρὸς εἰς χεῖρα καὶ ἐκαστος ἐπιωφελεῖται. Ἄλλὰ τίς ἀγνοεῖ ὅτι ἀγαθὴ τοῦ πλοῦτου χρῆσις εἶνε ἐπιωφελεστέρα εἰς τὴν κοινωνίαν τῆς σπατάλης; Ὅπως καὶ ἂν ἢ, ἄλλως τε, ἀτιμάζει τὴν νεολαίαν ἢ τοιαύτη ἀκατονόμαστος ἀργία ἐν ἢ ἀπόλλυνται αἱ σωματικαὶ καὶ ψυχικαὶ δυνάμεις, τὸ δραστικὸν τοῦ χαρακτῆρος, ἢ ἀκμὴ τοῦ πνεύματος, ἢ εὐαισθησία τῆς καρδίας, πάντα τῆς ζωῆς τὰ δῶρα. Βλέπομεν ἐνίοτε ψυχὰς ἐκτάκτους ἐξερχομένας νικητρίαις ἐκ τοῦ ἀτάκτου τοῦτου βίου καὶ ἐξορμώσας μετὰ σθένους καὶ μεγαλείου εἰς τὸν ἐνεργὸν βίον. Ἄλλὰ πόσον σπάνια εἶνε τὰ παραδείγματα ταῦτα! Ποσάκις τούναντίον συμβαίνει ἢ ἐκδεδητημένους οὗτος βίος νὰ συνειπῆται ἢ ἐνικανότητα περὶ τὸ ἐργάζεσθαι καὶ ἀνιταπύπτουσιν ἐπὶ τέλους εἰς τὸν χυδαιότατον βίον, ἄλλοι δ' ἐξαφανίζονται καὶ οὐδεὶς γινώσκει τί ἀπέγειναν. Ἄλλοι ἐξακολουθοῦσιν ἄχρι τέλους τὸν κοῦφον βίον, ὃν μόνον ἀπειρος νεότης δύναται μύλις νὰ καταστήσῃ συγγνωστὸν γέροντες ἀκόλαστοι, φιλήδονοι ἐξητλημένοι δεικνύουσι τὸν δρόμον εἰς τοὺς νεωτέρους διατηροῦντες τὰς παραδόσεις τῆς ἀκολασίας. Τινὲς τέλος, ἔνεκα τῆς διαφθορᾶς τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, ὑποσκελίζουσι τοὺς ἐργαζομένους, δεικνύοντες ἀπὸ περιφανῶν θέσεων τὴν αὐθάδη αὐτῶν ἀνηθικότητα. Πάντες βμως τιμωροῦνται διὰ τῆς περιφρονησεως τῶν ἐντίμων ἀνθρώπων καὶ διὰ τῆς ἐξαχρειώσεως τῆς ἰδίας αὐτῶν καρδίας.

Paul Janet.

(Ἐπιτελεῖ τὸ τέλος)

K.

Ἄρχοντος ἐστὶν οὐκ αὐτὸν μόνον ἀγαθὸν εἶναι, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀργουμένων ἐπιμελεῖσθαι ὅπως ὡς βέλτιστοι ἔσονται.

(Ἐπιτελεῖ)

Ο ΑΡΙΣΤΕΥΣΑΣ

[Συνέχεια και τέλος: Ώς προηγουμ. φύλλον.]

Ὁ παραγγελιοδόχος ἢ ὁ ὡς τοιοῦτος τούλα-
χιστον θεωρηθεὶς κήθηκε τὴν μητέρα καὶ τὸν υἱὸν
νὰ κτηθῶσι· πρῶτος μετὰ τῆς ἀκολούθου. Τότε
λαθὼν τὸ δέμα αὐτοῦ ἐπήδησεν ἐκ τῆς ἀμάξης
μετ' ἐπιτηδεϊότητος μαρτυρούσης μακρὰν ἔξιν
εἰς τὸ περιοδεύειν διὰ σιδηροδρόμων.

Ἐν τῷ σταθμῷ εἶδε μακρόθεν τὴν κυρίαν Λα-
σῆ καὶ τὸν Ἰωάννην ν' ἀνταλλάσσωσι φιλοφρο-
νήσεις πρὸς τοὺς ἐλθόντας εἰς ὑποδοχὴν αὐτῶν.
Αὐτὸς δ' ἔσπευσε νὰ εὖρη δύο μεσήλικας ἀνδρας
διὰ τῆς αὐτῆς ἀμάξοστοιχίας ἐλθόντας, ὧν ὁ εἰς
ἔφερε στρατιωτικὴν στολήν.

Καθ' ἣν στιγμὴν ἐμελλε νὰ ἐξέλθῃ τοῦ σταθ-
μοῦ ἠσθάνθη ὅτι ἐλλυέ τις αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ἐπερ
δύτου. Στραφεὶς δὲ εἶδε τὸν Ἰωάννην, ὅστις ἀ-
φείς τὴν μητέρα του μετὰ τῶν δεξιουμένων αὐ-
τῆν, εἶχε πρὸς στιγμὴν ἀπομακρυνθῆ λαθραίως.

— Κύριε, εἶπεν ὁ Ἰωάννης ὀργίλω, ἂν δὲν
εἴσθε εὐχαριστημένοι ἐξ ὧν συνήθισαν μεταξὺ
μας, εἴμαι πρόθυμος νὰ σὰς δώσω ἰκανοποιήσιν...
Ἰδοὺ τὸ ἐπισκεπτήριόν μου ἐπὶ τοῦ ὁποῦ ἐγρα-
φα τὴν ἐδώ διεύθυνσίν μου.

Ὁ παραγγελιοδόχος ἔλαβε τὸ ἐπισκεπτήριον
καὶ ἔθηκεν αὐτὸ εἰς τὸ θυλάκιόν του μηδὲ βλέμ-
μα βίψας ἐπ' αὐτοῦ. Ὁ Ἰωάννης ἐξηκολού-
τησε :

— Ἀῦριον τὸ πρῶτ θὰ ἔχω πολλὴν ἐργασίαν
βεβαίως· ἀλλὰ τὸ ἱσπέρασ θὰ εἴμαι εἰς τὰς δια-
ταγὰς σας... τὸ ἰδικόν σας ἐπισκεπτήριον, πα-
ρακαλῶ :

— Νέε, ἀπεκρίθη ὁ ἀγνωστος εἰρωνικώτατα
μειδιῶν, τὸ ἐπισκεπτήριόν μου δὲν ἔχει ἄλλο
ὄνομα ἐπ' αὐτοῦ παρὰ τὸ ὄνομα τοῦ καταστήμα-
τος διὰ τὸ ὁποῖον περιοδεύω— Ἀλλὰ θὰ ἴδωμεν
ἀλλήλους αὔριον... Ὁ αὐτὸς συναντηθῶμεν χωρὶς ἄλ-
λο, σὰς τὸ ὑπόσχομαι.

Ὁ Ἰωάννης ἀγανακτήσας ἐπὶ τῷ τόνῳ ἐκείνου,
ἐμελλε ν' ἀνταπαντήσῃ τραχίως, ὅτε προσδρα-
μῶσα ἡ μήτηρ ἔλαβεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς χειρός.

— Ἄπονο παιδί! εἶπε, τί σκοπεύεις νὰ κά-
μης; δὲν σοῦ εἶπα νὰ μὴν ἀνκατευθῆς μὲ τοι-
ούτου εἶδους ἀνθρώπους;

Καὶ ἐλλυεσ τὸν υἱὸν τῆς, ἐν ᾧ ὁ ἀγνωστος
ἀπεμακρύνετο πρὸς ἄλλην διεύθυνσιν μετὰ τῶν
δύο αὐτοῦ ἑταίρων.

Τὴν ἐπαύριον ἡ κυρία Λασῆ, ἧτις ἐφιλοξενήθη
ὡς καὶ ὁ υἱὸς αὐτῆς ἐπ' ἀνωτέρου τινὸς ὑπαλλή-
λου τῆς Ἀνζερης, εἶχεν ἐγενηθῆ λίαν πρῶτ. Κομ-
ψὴν περιβεβλημένη ἀναβολὴν ἐφαινότο περικαλ-
λεστάτη.

Ὁ Ἰωάννης ὅστις δὲν ἐμελλε νὰ μεταβῆ με-
τὰ τῆς μητρὸς του εἰς τὸν οἶκον τοῦ μέλους τῆς
Ἐξισταστικῆς Ἐπιτροπείας, ἀλλὰ εἰς τὸ δημαρ-

χεῖον διὰ τὸν διαγωνισμόν, ἀπεχαιρέτισε συγ-
κεκινῆμενος τὴν μητέρα του.

— Θάρρος! ἀγαπητόν μου παιδί, τῷ εἶπεν
αὐτῆ, μειδιῶσα... ἔλα θὰ ὑπάγουν κατ' εὐχὴν...
Θὰ ἴδω τὸν κ. Π. καὶ στοιχηματίζω ὅτι δὲν
εἶνε τόσο κακὸς ὅσον τὸν παριστάνουν... Κῦ-
ταξε νὰ μὴ δειλιάσῃς, ἀπάντησε μὲ τόλμην...
Καμμία σύστασις δὲν ἀξίζει τόσο ὅσον αἱ καλαὶ
ἀπαντήσεις.

Εἶτα δὲ ἀπῆλθε γοργῶ βήματι.
Ὁ κ. Π. ἐμελλε νὰ καταλύσῃ ἐν ξενοδοχείῳ,
ἐν ᾧ εἶχε φυλαχθῆ διαίτημά τι δι' αὐτὸν πρὸ
πολλῶν ἡμερῶν. Ἡ κόμησα διηυθύνθη πρὸς
αὐτὸ καὶ ὅτι κατέστησε γνωστὸν τὸ ὄνομά της
θεράπειαν τις εἰσήγαγεν αὐτὴν εἰς αἰθουσαν, εἰπὼν
ὅτι ὁ κ. Π. λίαν κατεπίγειουσαν ἔχων ἐργασίαν,
ὀλίγα μόνον λεπτὰ ἠδύνατο νὰ τῇ παραχω-
ρήσῃ.

Ἐκάρθησε καὶ ἀνέμεινε. Παρὰ τὸ θάρρος, ὅπερ
εἶχε δεῖξῃ ἐνώπιον τοῦ υἱοῦ τῆς, ἡ καρδιά αὐ-
τῆς ἐπάλλετο βραίως. Τέλος ἡ θύρα ἠνοήθη καὶ
ἀνθρωπὸς τις μελανειμων, λευκὸν φορῶν λαιμο-
δέτην, πολλὰ παράσημα φέρων ἐπὶ τοῦ στήθους
εἰσήλθεν εἰς τὴν αἰθουσαν. Ἦτο ὁ κ. Π.

Ἡ κόμησα ἀνηγέρθη τρέμουσα, τὴν συστα-
τικὴν ἐπιστολὴν κρατοῦσα ἐν τῇ χειρὶ.

— Κύριε, εἶπε, μὴ τολμῶσα νὰ ἴδῃ κατὰ
πρόσωπον τὸν περιώνυμον καθηγητὴν, ἔλαβε
τὴν τιμὴν νὰ σὰς γράψω ἀπὸ τῆς Αὔρηλιαν καὶ
ἦλθα νὰ σὰς εὔρω ἢ ἴδια εἰς τὴν Ἀνζερὴν διὰ
νὰ σὰς ἐγχειρίσω τὴν ἐπιστολὴν ταύτην. Τὸ μέ-
λον τοῦ υἱοῦ μου ἐξαρτᾶται ἀπὸ ὑμᾶς καὶ σὰς
παρακαλῶ θερμῶς...

Ἀλλ' αἴφνης ἔπαυσεν ὁμιλοῦσα, καὶ τὸ βλέμμα
αὐτῆς κατέστη ἀτενές. Εἶ καὶ μόλις εἶχε δεῖξῃ
τὸν συνεπιβάτην τοῦ σιδηροδρόμου, τῇ ἐφαινότο
ὅτι οὗτος ὁμοιάζε πρὸς τὸν καθηγητὴν Π. Τὸ
εἰρωνικὸν μειδίαμα τοῦ μέλους τῆς Ἐξισταστικῆς
Ἐπιτροπείας μετέβαλε τὴν ὑπόθεσιν ἐκείνην εἰς
βεβαιότητα.

— Ὄ, κύριε, ἀνέκραξεν ὠχρῶσα, μὲ φαι-
νεται ὅτι συνητηθῆμεν ἤδη, εἶσε...

— Εἶμαι ὁ σκαὶὸς ἐκεῖνος παραγγελιοδόχος,
ἀπήντησεν ὁ κ. Π. εἰρωνικῶς, ὁ ἀνθρωπος ἐ-
κεῖνος, ὅστις δὲν ἀνήκει εἰς τὴν κοινωνικὴν σας
τάξιν, τὸν ὁποῖον ὁ κ. Ἰωάννης Λασῆ ἐπροκά-
λεσεν εἰς μονομαχίαν... Εἶμαι ὁ σχολαστικὸς
ἐκεῖνος ὁ παραγμιτισμένος μὲ ἀγέθραν καὶ γεω-
μετρίαν, τοῦ ὁποῦ ἡ ψυχὴ εἶνε τόσο ξηρὰ ὅσον
καὶ ὁ πίναξ τῶν λογαρίθμων. Εἶμαι...

Ἐν ᾧ ὠμίλει ἡ κόμησα ὡπισθοδρόμει μετὰ
φρίκης.

— Τί ἔκαμα! ἐφέλλισ' εἴμαι ἀθλα... καὶ ὁ
υἱὸς μου κατεστράφη!..

Κατέπεσε δ' ἀναίσθητος ἐπὶ τοῦ δαπέδου.
Ὅτε συνῆλθεν εἶδεν ἑαυτὴν ἐν μέσῳ τῶν γυναι-

κῶν τοῦ ξενοδοχείου. Ἀνκμηθηθεῖσα τῶν γενομέ-
νων ἠρώτησε περὶ τοῦ Π. ἐμαθε δὲ ὅτι ἠναγκα-
σμένος ὢν οὗτος νὰ μεταβῇ εἰς τὸ δημαρχεῖον
παρήγγειλε τοῖς ἐν τῷ ξενοδοχείῳ νὰ μεριμνή-
σωσι συντόμως περὶ τῆς κυρίας Λασῆ. Ἡ κό-
μησα ἀνυπομονοῦσα νὰ διαφύγῃ τὴν ὀχληρὰν
τῶν θαλαμηπόλων περιεργίαν, ἴδρι δὲ θέλουσα
νὰ ἐμποδίσῃ τὸν υἱὸν αὐτῆς νὰ ὑποβληθῇ εἰς τὰς
ἐξετάσεις ἐκείνας, βεβαίως ἐκ τῶν προτέρων οὔσα
περὶ τῆς ἀποτυχίας αὐτοῦ, εὐθύς ὡς ἠδυνήθη νὰ
βαδίσῃ, ἐπέστρεψεν οἰκαδε.

Δυστυχῶς ὁ Ἰωάννης εἶχεν ἐπίσης ἀπέλθῃ εἰς
τὸ δημαρχεῖον, ἡ δὲ δυστυχὴς μήτηρ κατελή-
φθη ὑπὸ νέας καὶ σφοδρᾶς ἀγωνίας. Δὲν ἦτο
ἄραγε δυνατόν νὰ πάθῃ τίποτε ὁ υἱὸς τῆς ἀ-
ναγνωρίζων ὅτι τὸ μέλος τῆς Ἐξισταστικῆς Ἐπι-
τροπείας ἦτο ὁ τοῦ σιδηροδρόμου συνεπιβάτης
ταῦν, ἡ ἐνώπιον τῆς προφανοῦς δυσμείειας τοῦ κα-
θηγητοῦ νὰ κατεξαναστῇ σκανδαλοδιδῶς; Ἀλλὰ
τὸ κακὸν ἦτο ἀθεράπευτον τώρα, καὶ ἦτο ἠναγ-
κασιμένη ν' ἀναμείνῃ τῶν γεγονότων τὴν ἐκ-
βασίαν.

Εὐνόητος εἶνε ἡ ἀγωνία τῆς κυρίας Λασῆ
κατὰ τὴν φρικώδη ἐκείνην ἡμέραν. Ὁ Ἰωάν-
νης ἐπέστρεψε λίαν ὀψέ, ἀκηυθνηκῶς. Ἡ κόμησα
ἔδραμεν εἰς προὔπαντήσιν του καὶ ἐζήτησεν ἀ-
πλήστως ἐπὶ τῆς μορφῆς αὐτοῦ νὰ ἴδῃ τὴν ἐκ-
φρασιν τῆς ὀδύνης καὶ τῆς ὀργῆς ἣν περιέμεινε
νὰ ἴδῃ. Ἀλλ' ὁ Ἰωάννης ἦτο περιχαρὴς καὶ ἐ-
μειδία.

— Ἄ! μητέρα, ἀνέκραξε, πόσον ὀλίγον πρέ-
πει νὰ πιστεῖῃ κανεὶς τὰς ἀνοήτους προκατα-
λήψεις! Ὁ κ. Π. εἶνε ἐξαιρετὸς ἀνθρωπος. Κατ'
ἀρχὰς ἔμεινα ἀναπολόγητος ἐμπρὸς του, ἀλλὰ
μ' ἐνεθάρρυνε τόσο πολύ μὲ τοὺς λόγους του,
ὥστε ἦλθα ἐντελῶς εἰς τὸν ἑαυτὸν μου καὶ ἀ-
πῆντησα καλλίτερα καὶ ἀπὸ ἂτι ἀκόμη ἤλ-
πιξα... Εἰς σὲ βεβαίως χρεωστῶ αὐτὴν τὴν
ἐπιείκειαν καὶ σ' εὐχαριστῶ μὲ ὄλην μου τὴν
καρδίαν...

Καὶ ἐθλίβε τὴν μητέρα του ἐν τῇ ἀγκάλῃ
του.

— Τί λέγεις, Ἰωάννη; ἠρώτησεν ἀλλοφρο-
νοῦσα ἡ δυστυχὴς γυνὴ ὁ Π' πραγματικῶς;..

— Μοῦ εἶδειξέ τόσο εὐμένειαν ὥστε ἐφάνην
ἀνώτερος ἐμαυτοῦ, σοῦ ἐπαναλαμβάνω. Κατ' ἀρ-
χὰς μοὶ ἀπήντησεν ἐρωτήσεις ἀρκετὰ εὐκόλους,
εἰς ἀς ἀπήντησα χωρὶς τὸν παραμικρὸν δισταγ-
μόν. Ὁλίγον κατ' ὀλίγον ἐφοθασεν εἰς τὰ δυσκο-
λύτερα ζητήματα, εἰς τὰ ὁποῖα ἀπήντησα ἐπι-
σης ἐπιτυχῶς. Τόσον δὲ πολὺ ἐπέτυχα ὥστε οἱ
ἄλλοι ὑποψήφιοι μὲ συνεχῶς ἀρῶσαν θερμῶς. Ὅλοι
μὲ βεβαίως ὅτι ὄχι μόνον θὰ εἰσέλθω εἰς τὴν scho-
λήν, ἀλλ' ὅτι θὰ ἔχω καὶ καλὸν ἀριθμόν.

— Καὶ αὐτὸς ὁ κ. Π' τί σοῦ εἶπε κατόπιν ἀπὸ
τὰς λαμπρᾶς αὐτᾶς ἐξετάσεις;

— Τίποτε· ἐνόησε, μητέρα, ὅτι ἡ ἐπίσημος
αὐτοῦ θέσις ὄν ἠμποδίζε νὰ ἐκφρασῇ ζωντανί-
ρον τὰς ἐντυπώσεις του... Ἀλλ' ἐμειδία μὲ τρό-
πον παράδοξον...

— Ἐμειδία!.. Καὶ μόνον παιδί μου, γνωρίζω
αὐτὸ τὸ μειδίαμα... Ἰωάννη, δὲν ἐνθυμείσαι νὰ
ἔχῃς ἰδῆ ὀλίγον πρὸ τῶν ἐξετάσεων τὸν κ. Π' :

— Δὲν ἐνθυμοῦμαι.
— Δὲν εἶδες, ἀπρόσεκτον παιδί, ὅτι ὁ κ. Π'
καὶ ὁ δὴθεν παραγγελιοδόχος εἰς τὸν ὁποῖον εἰδεί-
ξαμεν τόσον φοβερὰν θαρραλότητα χθὲς τὸ ἐσπί-
ρας, εἶνε ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπον;

Διηγήθη δὲ τί συνέβη τὴν πρῶταν ἐν τῇ κα-
τοικίᾳ τοῦ καθηγητοῦ. Καὶ ὁ Ἰωάννης δὲ ἐθλί-
βῃ μεγάλως.

— Τώρα συλλογίζομαι, προσέειπε, ὅτι μερικοὶ
τόνοι τῆς φωνῆς του μὲ εἶχαν κάμει ἐν ὑπῶπιον.
Δὲν εἶχα ἰδῆ τὴν περασμένην νύκτα τὰ χαρ-
ακτηριστικὰ τοῦ συναδοιπόρου μας· τὸ σκότος καὶ ὁ
ἐπενδύτης του ἐκεῖνος ἀπέκρυπτον τὸ πρόσωπόν
του... Ἀλλ' ἐπὶ τέλος, μητέρα, διατὶ λυπεῖσθε
τόσον; Ἡ εὐνοία τὴν ὁποῖαν μοῦ εἶδειξεν εἰς τὰς
ἐξετάσεις ὁ κ. Π. δὲν ἀποδεικνύει ὅτι δὲν μὰς
κρατεῖ μνησικακίαν;

— Ποῖος εἰξεύρει, Ἰωάννη μου, ἂν ἡ φαινο-
μενικὴ αὐτῆ εὐνοία σκοπὸν δὲν ἔχει νὰ κρύψῃ
φοβερὰν ἐκδίκησιν. Ἀκόμη δὲν ἐξεδήθησαν τὰ
ἀποτελέσματα, καὶ κανεὶς δὲν εἰξεύρει πῶς θὰ σὲ
βαθμολογήσιν!...

— Πραγματικῶς, τὰ ἀποτελέσματα θὰ γνω-
σθῶν ὅταν τὰ ὄνόματα τῶν ἐπιτυχόντων δημο-
σιευθῶν διὰ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως.

Ἐμειναν σιγηλοὶ ἐπὶ στιγμὴν, ὥσπερ μὴ ἐτόλ-
μων ν' ἀνακοινώσῃ πρὸς ἀλλήλους τὰς σκέ-
ψεις των.

— Ἀδιάφορον! ἐπανίλαβε τέλος ἡ κυρία
Λασῆ χάριν σου, χάριν ἐμοῦ αὐτῆς, ἔχω χρεὸς
νὰ μὴ παραμελήσω τίποτε δυνάμενον νὰ καλ-
λιτερεύσῃ τὰ πράγματα... Ἀλλως τε θέλω νὰ
ζητήσω συγγνώμην ἀπὸ ἀνθρώπων τῆς ἀξίας,
τὸν ὁποῖον ἀνοήτως προσέβαλα... Αὔριον τὸ
πρῶτ θὰ ὑπάγω εἰς τοῦ κ. Π.

Ἀλλὰ τὴν ἐπαύριον ὅτε ἡ κόμησα μετέβη
εἰς τὸ ξενοδοχεῖον ἔμαθεν ὅτι ὁ κ. Π' εἶχεν ἀ-
πέλθῃ τὴν παρελθούσαν νύκτα μετὰ τῶν ἄλλων
τῆς ἐπιτροπείας μελῶν, ὅπως ἐξακολούθησεν τὴν
περ οδείαν του.

Δύο μῆνας εἰδέσθῃ ν' ἀναμείνωσιν μὴτηρ καὶ
υἱὸς τ' ἀποτελέσματα τῶν ἐξετάσεων. Πολλὰκις
ἀπὸ τῆς ἐλπίδος εἰς τὸν φόβον μεταπεσόντες
εἶχον τέλος ἀποφασίσῃ σὺδεμίαν ν' ἀναγινώσκω-
σιν ἐφημερίδα. Ἐξῶν δὲ μακρὰν τοῦ λοιποῦ κό-
σμου ἐν τῷ ἐξοχικῷ αὐτῶν μεγάρῳ, καὶ ἡ μὲν
κόμησα ἐπισκόπει τὰς γεωργικὰς τοῦ κτήματος
ἐργασίας, ὁ δὲ Ἰωάννης εἰθίρευε καθ' ἑκάστην.

Πρῶταν τινὰ εἶδον τοὺς ἐκ τῶν παρακειμένων

έξοικων οίκων γείτονες αὐτῶν ἐλθόντας τοῦτον μὲν ἐπιππον, τοὺς ἄλλους δὲ ἐφ' ἀμάξης ἀλλὰ πάντας φέροντας πελωρίας ἀνθοδέσμες, διὰ τὴν φιλοτέχνησιν τῶν ὑποκίων εἶχον ἀπογυμνώσει τοὺς κήπους των.

- Τί τρέχει; ἤρωτήσεν ἡ κόμησσα.
- Κανείς δὲν εὐραζέει ἐδῶ! ἀνέκραξεν ὁ Ἰωάννης.
- Πῶς; δὲν εἶδατε τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως; εἶπε τις τῶν προσελθόντων.
- Καὶ τὰς ἄλλας ἐφημερίδας; ἀνεφώνησεν ἄλλος.

Συγχρόνως δ' ἕκαστος ἀνέπτυσσε τὴν ἐφημερίδα ἧς ἦτο συνδρομητής.

Ὁ Ἰωάννης Λασῆ ἀριστεύσας ἐν πᾶσι, ἐσημειοῦτο πρῶτος ἐκ τῶν γενομένων δεκτῶν εἰς τὴν στρατιωτικὴν σχολήν.

Ἡ μήτηρ καὶ ὁ υἱὸς ἐκφρονες ἐξ ἀγαλλιάσεως ὤρμησαν εἰς τὰς ἀγκάλας ἀλλήλων.

Μετὰ δεκαπέντε ἡμέρας ὁ κ. Π* ἦτο οἶκος ἐν Παρισίους, ὅτε ἀνηγγέλθη αὐτῷ ἡ ἐπίσκεψις τῆς κομῆσσης Λασῆ καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτῆς. Ὁ υἱὸς ἐφόρει ἤδη τὴν κομψὴν στρατιωτικὴν στολὴν.

— Ἀλήθεια! ἀνέκραξεν ὁ κ. Π* γελῶν, τὸ εἶχε λησμονήσῃ... Ὁ πρωτεύσας μαθητῆς τῆς στρατιωτικῆς σχολῆς καὶ μέλλων ἀξιωματικὸς ἔρχεται νὰ ζητήσῃ λόγον ἀπὸ κάποιον βάνουσον παραγγελιοδόχον...

— Ἄ! κύριε, εἶπεν ἡ κόμησσα ἑνδακρυς, πόσον εὐγενῶς μὰς ἐξεδικήθητε!... Εἶπατε ἑκαλιτέροι, ὁ μᾶλλον μεγαλόφρων ἄνθρωπος τοῦ κόσμου!...

— Εἰς τὴν ἐπιείκειάν σας, προσεῖπεν ὁ Ἰωάννης, ὀφείλω τὸν τιμητικὸν βαθμὸν μου... .

— Ἄς μὴ κάμνωμεν λόγον περὶ τῆς ἐπιείκειας μου, εἶπεν ὁ κ. Π* ζηρῶς. Εἰσήλθατε πρῶτος εἰς τὴν σχολήν, διότι ἀπηντήσατε ἀσυγκρίτως καλλιτέρα πάντων τῶν ἄλλων. Ὡστε οὐχὶ ἀπὸ ἐπιείκειαν ἀλλ' ἀπὸ δικαιοσύνης ἐλάθετε τὸν πρῶτον βαθμὸν!... Ἄ! ἀν δὲν εἰξέυρετε ν' ἀπαντήσητε, μὲ πόσῃ εὐχαρίστησιν, ἐγὼ τοῦλάχιστον, θὰ σὰς ἐβαζῶ μὴδὲν! Καὶ ἤξιζε νὰ τὸ πάθητε αὐτὸ, σεις... καὶ οἱ συνένοχοί σας!...

Ὁ κ. Π* ἐγένετο ὁ φίλος τῆς οικογενείας Λασῆ.

Ὁ δὲ Ἰωάννης Λασῆ μετὰ λαμπρὰς καὶ μακρὰς στρατιωτικὰς ὑπηρεσίας θέλει προσεχῶς προβιβάσθῃ εἰς στρατηγόν, ὡς ἦτο καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ.

(Μεταφρασσεῖς).

Τὸ ἀληθὲς πικρὸν ἐστὶ καὶ ἀπὸ τῶν ἀνοήτων, τὸ δὲ ψυδὸς γλυκὺ καὶ προσηνές ὡσπερ γὰρ οἶμα καὶ τοῖς νοσοῦσι τὰ ἄμικτα, τὸ μὲν φῶς ἀνικαρόν, τὸ δὲ σκότος ἄλυπον καὶ φίλον, οὐκ εἶναι βλέπειν.

ΟΙ ΕΠΙΦΑΝΕΙΣ

(Ἐκ τοῦ συγγράμματος "Ἢ κοινωνία τοῦ λονδίνου")
(Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε προηγούμεν. φύλλον.)

Ἐρχομαι νῦν εἰς τὸν στρατὸν.

Ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ ἀγγλικοῦ στρατοῦ, εἰς τὴν ἐνεργὸν ὑπηρεσίαν τῶν ἐν ταῖς ἀποικίαις καὶ πέραν τῶν ἀποικιῶν πολέμων, εὐρηναται δύο στρατηγοί, περὶ οὓς συγκεντρύνονται οἱ ὀπαδοί, ὁ στρατηγὸς Ρόβερτσ καὶ ὁ στρατηγὸς λόρδος Βολσελεύ· ἡ δὲ κοινὴ γνώμη διαίρειται εἰς δύο στρατόπεδα, εἰς τοὺς Ρόβερτσαϊτς καὶ τοὺς Βολσελεύστας. Πολλὰ ζηλοτυπία καὶ πολλὰ πάθη συνταράσσονται ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῶν δύο τούτων ὀνομάτων. Ἐδυνάμην ν' ἀναφέρω καὶ πλείστους ἄλλους ἀνδρείους ἀξιωματικούς· ἀλλ' ὁ γενόμενος περὶ τοὺς δύο τούτους στρατηγούς θόρυβος μοὶ ἐπιτρέπει ν' ἀσχοληθῶ μόνον περὶ αὐτῶν.

Ὁ στρατηγὸς Ρόβερτσ, ἀνὴρ εἰς ἄκρον ἐνεργητικὸς, ἔχει τὸ παράστημα καθ' ὑπερβολὴν ἀγέρωχον, κεφαλὴν δὲ ὠραιστάτην. Δὲν δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι ἐκ φύσεως ἐγεννήθη στρατιωτικὸς, κέκτῃται ὅμως ὅσας τὰς ιδιότητας, ὅσαι ἐξασφαλίζουν εἰς τὴν ἐν τῷ σταδίῳ τούτῳ εὐδοκίμῃσιν. Ἀπαιτῶν παρὰ τῶν στρατιωτῶν του πᾶν τὸ ἐφικτόν, ἀλλ' οὐδὲν πλέον, κατορθοῖ νὰ προσελκύῃ τὴν ἀγάπην αὐτῶν.

Ἐν τῇ λαμπρῇ αὐτοῦ εἰς Ἀφγανιστάν ἐκστρατεῖα ἀνεδαίχθησαν πάντα τὰ στρατιωτικὰ αὐτοῦ προτερήματα. Πολλὰ βεβαίως ἔμαθον ἐκ τῆς πείρας, ἀλλὰ καὶ οὐκ ὀλίγον ὠφελήθη ἐκ τῆς τύχης. Ὡς περὶ τῶν Ἰρλανδῶν λέγεται, ὁ στρατηγὸς Ρόβερτσ μετὰ τῆς αὐτῆς εὐκολίας ἐμπέπει εἰς τέλμα, μὲν ὅσης καὶ ἐξέρχεται ἐξ αὐτοῦ. Εἶνε δημοτικώτατος εἰς τὸν στρατὸν, ἡ δὲ βασίλισσα ἤτις τὸν ἀγαπᾷ ὑπερβαλλόντως πολλὰκις παρέσχεν αὐτῷ δείγματα συμπαιθείας.

Ὁ λόρδος Γάρνερ Βολσελεύ ὁ τοῦ Καίρου, ὁ νικητῆς τοῦ βασιλέως τῆς Δαχομῆνης, ὁ ἦρωας τοῦ Τέλ-ἔλ-Κιόρι, ὁ ἀριστράτης τοῦ ἐν Σουδάν στρατοῦ, εἶνε ἀνὴρ ἀδαμάστου δραστηριότητος, μὴ γινώσκων τί ἐστὶν ἀνάπαυσις. Οἱ Ἀσσαντῆ ἀπεκάλουν αὐτὸν διὰ τοῦτο: «ὁ ἄνθρωπος ὅστις οὐδέποτε σταματᾷ.» Κατέκτησε τὴν θέσιν τοῦ βῆμα πρὸς βῆμα, κέκτῃται δὲ πολλὴν στρατιωτικὴν ἀξίαν. Ἀντιθέτως πρὸς τὸν στρατηγὸν Ρόβερτσ εὐχαρίστως ἀκούει καὶ ἀποδέχεται πᾶσαν ἰδέαν, τὴν μελετᾷ καὶ τὴν οικαιοποιεῖται. Ἐνταυτῷ ὅμως εἶνε ἄκαμπτος, ἀπολυτόφρων, ἀσυμβίβαστος, ἐκδικητικὸς καὶ ἐνίοτε ἀδικος. Δὲν ἀνέχεται ἀντίρρησην. Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ὅστις ἔχων μυῖνας χαλυβδίνους, ἔχει ὡσπὲρ ἐκ σιδήρου, πνεῦμα δὲ καὶ θέλησιν ἄκλόνητον. Οὐδὲ πρὸς τὸν ἴδιον αὐτὸν του φέρεται ἡπιώτερον ἢ πρὸς τοὺς ἄλλους. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς πρώτης αὐτοῦ εἰς Ἀίγυπτον ἐκστρατείας, ἐνῶ ἐπύρι-

σκοτο εἰς Κύπρον, προσεβλήθη ὑπὸ τοῦ ἐπιπολάζοντος ἐν τῇ νήσῳ ἐκείνῃ πυρετοῦ. Πλὴν αὐτὸς μᾶλλον ἀδάμαστος ἢ ἡ νόσος, διέταξε μὲ ὅλην τὴν ἄκραν ἀδυναμίαν του καὶ τὸν πασασμωδικὸν τῶν μελῶν του τρόμον, νὰ τὸν ἀναβιβάσωσιν ἐπὶ τοῦ ἵππου του, ἐδέξασθε δὲ νὰ ὑπακούσωσιν. Μόλις δυνάμενος νὰ σταθῇ ἐπὶ τοῦ ἐπιππίου, ἡμιθανῆς σχεδόν, ἐξετέλεσε μόνον ταῦτα καλὰ ἔχων περιδεῖαν ἐν τῇ νήσῳ πρὸς μεγάλην ἐκπλήξην πάντων. Ἡ κόπωση δὲ, ὁ κλονισμὸς καὶ ὁ καύσων προέκλεσαν ἀντίδρασιν καὶ ἰάθη ἐκ τοῦ πυρετοῦ.

Ἀκάματος ἐν τῇ ἐργασίᾳ, ἀν καὶ εἶνε λίαν πεπαιδευμένος, ἐπαυξάνει ἐν τούτοις τὰς γνώσεις του, καθημερινῶς ἐπὶ δύο ὥρας ἀποχολούμενος εἰς στρατηγικὰς μελέτας ἐπὶ τῆς τραπέζης του διὰ χαρτῶν καὶ πεσσῶν. Ὡς ὁ Λουδοβίκος ΙΔ', ὁ Ναπολεὼν καὶ ὁ Οὐελιγγιτῶν κέκτῃται καὶ αὐτὸς τὸ χάρισμα νὰ μαντεύῃ καὶ νὰ ἐκλέγῃ τοὺς καταλλήλους βοηθούς, εἴ ὣν ἐσχεῖ πάντοτε θαυμαστὴν συνδρομήν. Οἱ ἀμέσως ὑψιστάμενοι του τὸν λατρεύουσι, ἐν μέρει ὅμως τοῦ στρατοῦ τὸν ἀπεχθάνονται. Οἱ Ρόβερτσαϊτς, μὲ ὅλον τὸ πατριωτικὸν ἄλγος των, ἐχαιρέκλῆσαν πάντοτε ἐπὶ ταῖς ἀποτυχίας του· καὶ εἰς τὸ ναυτικὸν ἔχει ἐχθρότητάν. Ὡς ἰδιώτης ἔχει συμπεριφορὰν προσσηνεστάτην, λέγεται δὲ ὅτι εἶνε καὶ λίαν ἐλευθέρως πρὸς τοὺς φίλους του. Εἶνε μικρὸσωμος, ὡς οἱ πλείστοι τῶν μεγάλων ἀνδρῶν, ἀλλ' ἔχει κεφαλὴν ὠραίαν. Ἄγων τὸ πενητησοστὸν πρῶτον ἔτος τῆς ἡλικίας του, γεννηθεὶς ἐν Ἰρλανδίᾳ, ἐνωμφεύθη εὐειδεστάτην Καναδῆν, τὴν ὠραιστάτην εἰς ὅσον ἀπὸ τῆς χώρας ἐκείνης ἤλθον εἰς Ἀγγλίαν.

Ὁ δημοτικώτατος τῶν ἐν τῇ ἀγγλικῇ ὑπηρεσίᾳ διατελούντων ξένων πριγκίπων, εἶνε ὁ νυμφευθεὶς μίαν ἀδελφὴν τοῦ δουκὸς Φίτζμουντ πριγκίψ Ἐδουάρδος τῆς Σάξ-Βεϊμάρης, δουκὸς τῆς Σαξωνίας καὶ ἀδελφὸς τοῦ πριγκίπου Γουσταύου τῆς Σάξ-Βεϊμάρης. Ἀδύνατον ν' ἀναφέρῃ τις τὸν πριγκίπων Ἐδουάρδον καὶ τὸν πριγκίπων Γουσταύον χωρὶς ν' ἀναμνησθῇ τῆς συμπαθοῦς μορφῆς τοῦ ἐτέρου ἀδελφοῦ των. Ὁ ἐν Σπουτγάρδῳ διακείμενος πριγκίψ Ἐρμάνος εἶνε ἀνὴρ ὑπέροχος, μεγάλης ἀξίας. Ὑπὲρ πάντα ἄλλον τῶν ἐν Εὐρώπῃ πριγκίπων αὐτὸν ἀναντιρρήτως ἀγαπᾷ καὶ θαυμάζει διὰ τὴν προνομιούχον καὶ σθεναρὰν αὐτοῦ διάνοιαν καὶ διὰ τὴν εὐγένειαν τῆς ψυχῆς του.

Ὁ πριγκίψ Ἐδουάρδος ἐγεννήθη ἐνῶ ἡ μήτηρ του διέτριβεν ἐν Ἀγγλίᾳ, εἰς τὸ μέγαρον τοῦ Μπώσσυ-Πάρκ τῷ 1823. Ἡ βασίλισσα Ἀδελαΐς χήρα τοῦ βασιλέως τῆς Ἀγγλίας Γουλιέλμου τοῦ Δ' ἀδελφὴ τῆς μητρός του καὶ ἀτεκνὸς οὖσα τὸν υἱοθέτησε καὶ ἀνέλαβε τὴν ἀγωγὴν του, ἀναρέψασα αὐτὸν ὡς ἴδιον τέκνον καὶ καταστήσασα αὐτὸν τέλειον Ἀγγλον.

Καταταγθεὶς εἰς τὸν στρατὸν ὡς ἀξιωματικὸς τῶν ἐπιπέτων τῆς φρουρᾶς, μετέσχεν ὡς λοχαγὸς τῆς εἰς Κριμαίαν ἐκστρατείας παρευραθείς εἰς τὰς μάχας τῆς Ἀλμας καὶ τοῦ Βαλακλάβα.

Διὰ τῆς ἀνδρείας του προήχθη τάχιστα εἰς τὸν βαθμὸν στρατηγοῦ τοῦ πεζικοῦ, ὅστις ἐν Ἀγγλίᾳ εἶνε ὁ ἀμέσως κατώτερος μετὰ τὸν βαθμὸν τοῦ στρατάρχου, μέλλει δ' ὅσον οὕτω ν' ἀνέλθῃ καὶ εἰς τὸν ἀνώτατον τοῦτον βαθμὸν. Τελευταίον εἶχε διορισθῇ διοικητῆς τοῦ Πόρτσμουθ καὶ τῆς κατὰ τὴν μεσημβρινὴν Ἀγγλίαν μεραρχίας.

Ἡ σύζυγός του, ἀδελφὴ τοῦ δουκὸς Ρίτζμουντ, εἶνε ἀληθῶς εὐγενῆς δέσποινα, μετὰ βασιλικῆς μεγαλοπρεπειας ὑποδεχομένη τοὺς συχνάζοντας εἰς τὰς αἰθούσας τῆς, πιστοτάτη περὶ τὴν φιλίαν καὶ συντελέσασα τὰ μέγιστα εἰς τὴν δημοτικώτητα τοῦ συζύγου τῆς.

Ἀδυνατῶ ν' ἀνθίσω εἰς τὸν πειρασμὸν τὸν παρακινουμένά με νὰ παρουσιάσω ὑμῖν καὶ ἕνα ἕρκος ἄλλου εἶδους, ὅστις πολὺ διαφέρει τοῦ συνηθῆτος τύπου τῆς ἀγγλικῆς ἀνδρείας, τὸν λόρδον Ἰζέλμσφορδ. Ἀδύνατον νὰ τὸν ἐκλάβῃ τις ὡς στρατηγόν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ του ἀπὸ τῶν μακρῶν ποδῶν του μέχρι τοῦ συμπεπιεσμένου κρανίου του ἡ ἀπόστασις εἶνε ὑπερβολικῆ. Τὸ πάντα ἐν αὐτῷ εἶνε μακρὰ, αἱ κνήμηι του, ὁ κορμὸς του, ὁ τράχηλός του, ἡ κεφαλὴ του, ἡ ρίς του, ἡ κόμη του, τὰ ὠτά του, ὁ πλὸς του, ἡ ῥάβδος του, ἐκτὸς τοῦ πύγματος ὅστις ὀλοτελῶς ἐλλείπει. Τὰ πάντα εἶνε πυκνά, αἱ παραγωνθίδες, αἱ ὄφρυς, ὁ μύσταξ. Ὅτε κατέπιε τὸ μέλλον τοῦ Ἀδάμ, ἀπέμεινε δλόκληρον εἰς τὸν ἀδρυγγά του 1). Βλέπων τις αὐτὸν ἐρωτᾷ πῶς ἦτο δυνατόν νὰ εὐρή ἵππον ἀρκούντως ὑψηλὸν ὥπως ἀναβαίνει ἐπ' αὐτοῦ, λέγεται δὲ ὅτι τὸ τοιαῦτο ζῆλον πρέπει νὰ ἔχη κάποιον συγγένειαν μὲ τὸ τῆς Ἀποκαλύψεως.

Μετέσχε τῶν ἐκστρατειῶν τῆς Ἀβυσηνίας καὶ τοῦ Ἀκρωτηρίου τῆς Καλῆς Ἑλπίδος ὅπου ἐχρημάτισεν ὑποδιοικητῆς. Εἶνε ὑπασπιστής τῆς βασίλισσης, μολοντόι αὐτῇ ἄλλο στρατόπεδον δὲν εἶδε ποτὲ ἐκτὸς τοῦ τῶν ἑλεοντῶν ἐν Οὐίμπλδεν. Ὁ λόρδος Τσέλμσφορδ κέκτῃται πολλὴν δόξαν... ἀπλοκώτητος. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς εἰς Ζουλουλάνδην εἰσβολῆς, ἐπιστρέψας ἐσπέραν τινα εἰς τὸ στρατοπέδον του, ἠπόθεν εἶγεν ἀπέλθει... ἐκφρονήσεως, εὖρος πάντας τοὺς στρατιώτας, μέχρι καὶ αὐτοῦ τοῦ τελευταίου φρουροῦ δολοφονηθέντος. Ὀλίγαι κινήσεις τῶν μακρῶν δολοφονηθέντος. Ὀλίγαι κινήσεις τῶν μακρῶν σκελῶν του ἤρκεσαν ὅπως παρενεθῆ μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ πεδίου ἐκείνου τῆς σφαγῆς ἀπόστασις ἀξοσέβαστος. Τότε δὲ ἐτηλεγράφησε πρὸς τὴν κυβέρνησιν τὸ θαυμαστὸν τοῦτο ἄγγελμα:

1) Pomme d'Adam σημαίνει γαλλιστὶ τὸν γαργαρέονα. Τοῦτο ὑπακούσεται ἐνφυλολογῶν ὁ συγγραφεύς.

«Καταστροφή άκατανόητος» πάντες έφρονεθήσαν, πλην έμού· προήλθεν εκ του ότι οι στρατιώται δεν είχαν το θάρρος ν' αντιμετώπισαν τον έχθρον. Ο Βελγικτών δύναται να κοιμάται ήθρησ; ή δόξα του λόρδου Τσάλμσορν ούδέποτε ήλ' επισκιάση τήν ιδιάν του. Τουτο όμως είνε άνεξήγητον, ότι αφού συνέδασε το όνομά του μέ τήν μαγίστην τών συμφορών ως ύπέστησαν τά βρεττανικά όπλα κατά τους νεωτέρους χρόνους, ή άπαράμιλλος αύτός στρατηγός έχει το θαυματόν θάρρος νά μη άποχωρή του δημοσίου βίου. Άπίστευτον σχεδόν αποθαίνει ότι εις τά συμπόσια έγέρεται και έκφράζει τάς εύχαριστίας του εν όνόματι του στρατού, και ότι τολμά ν' άπαντή εις τάς ύπερ αύτου γινομένας προπτώσεις. Τή ληθεία πολύ πρέπει να ύπερηφανεύεται διά τουτο ή στρατός!

Εις τό ναυτικόν άνήκουσι πολλοί έπίσημοι άνδρες, έξ αύτών όμως ή άναφέρω δύο τών μάιστα επιφανών, ήτοι τον ναύαρχον Βωσάμ Παζετ Σέιμουρ και τον λόρδον Κάρολον Βερεσφόρν, ύν το όνομα στενάς συνδέεται μέ τήν εις Αίγυπτον έστρατείαν.

Ο λόρδος Σέιμουρ διοικητής του στόλου της Μάγνης έχει ήλικίαν εξήκοντα τεσσάρων έτών. Εις αυτόν άντεβή ο βομβαρδισμός της Άλεξανδρείας. Ήνε εκ των σπανίων άνδρών ολίγους ήτύχησαν να προαχθώσι χωρίς ν' άποκτήσωσιν έχθρους ή νά εξαγειρωσι τον φθόνον. Άπολαύων της πλήρους έμπιστοσύνης των ύπισταμένων του, δύναται να ήδηγήση αυτούς και εις τον διάβολον χωρίς να παραπονηθώσιν. Ειλικρινής ύν, φίλος προς πάντας, ούδέποτε ζημιώσας ή δυσαρεστήσας τινά, είνε δημοτικώτατος εις τό ναυτικόν, ένθι ή δημοτικότης αποκτάται τόσον δυσκόλως. Ήνεκα του ώραλου αύτου αναστήματος, δάσκις περιπατεί φέρων στολήν ναύαρχου παρά τό πρωμαϊόν άνύψωμα, έπονομάζεται ο καινύ του Άικεανού. Χαίρει ύπόληψιν παρά τή εκλεκτή κοινωνία και έχει εν αύτῃ πολλούς φίλους. Φίλος της έπιστολογραφίας, εύρίσκειται μετά πολλών εις ταυτικήν άνταπόκρισιν.

Εύχερώς δύναται τις να προμαντεύση εις τον λόρδον Κάρολον Βερεσφόρν, τον μεγαλύτερον και ήρωϊκόν ναυτικόν, τον τόσον θαυμασίως άφιλοκερδή, λαμπρότατον και ένδοξότατον στάδιον. Ναυκαί είνε εις τήν μνήμην πάντων αι έκδουλεύσεις του κυβερνήτου του Κόνδορος εν Αίγύπτω. Ειλικρινής μετριόφων, χαρακτήρας γενναίου και άνυποκρίτου, πάντη άνεξάρτητος, έκτός της ύπηρεσίας είνε δούλος του καθήκοντος εν αύτῃ. Είνε πάντοτε έτοιμος εις πλοσιν εύγενή πράξιν. Πολλάκις διεκινδύνευσε τήν ιδίαν ζωήν όπως σώσῃ τήν ζωήν πολύ ύποδεστέρων αύτου ανθρώπων του πιγομένων, ος κανείς εις τήν θέσιν του δεν ήθελε συνδράμει. Πάντοτε πρώτος, έκτί-

θεται εις τον κίνδυνον, ή δε άνδρεία του βαίνει μέχρς αθάνατας· επί του πλοίου του είνε πανταχού παρών. Ο πρίγκιψ της Ουαλλίας όστις λίαν τον αγαπά, και ούτινος υπήρξε φίλος έπιστήθιος, τον παρέλαθε μαζί' αύτου εις τάς Ίνδίας ως ναυτικόν ύπασπιστήν. Κοινώς θεωρείται ως ή μέλων διοικητής του στόλου της Μεσογείου. Εις τό Κοινοβούλιον ούτινος υπήρξε μέλος επί έξ έτη κατέλιπεν άριστα άναμνήσεις. Αι άγορεύσεις του σθεναραί άνευ φορτικῆς επιδείξεως πολυμαθείας και σοβαραί άνευ προσποιήσεως διακρίνονται επί καλαισθησία και ήρθή κρίσει. Λαλεί άπροσποιητως άπό του βήματος ως όμιλεί επί του καταστρώματος του πλοίου του. Είνε συντηρητικός μετροπαθής.

Ο λόρδος Ουόλσελέυ δεν έταξε τον λόρδον Κάρολον Βερεσφόρν εις τήν θέσιν, εις ήν έδικαιοῦτο να ταχθῃ ένεκα της άνδρείας του. Μετά τωσαύτας περιφανείς έκδουλεύσεις, ο λόρδος Βερεσφόρν έδικαιοῦτο να λάβῃ τιμητικὴν θέσιν εις τό έπιτελείον του Κεδίβου. Εις Σουδάν έκαμη θαύματα. Ο λόρδος Ουόλσελέυ τον συνεχάρη επί παρουσία όλου του στρατού.

Εις τήν έστρατείαν εκείνην τήν διά μέσου της έρήμου, εύρέθη ναύαρχος στόλου εκ καμήλων, αφού το ζώον τοϋτο καλείται πλοΐον της έρήμου. Χαριέστατον έπαισδιον των πρώτων αύτου έστρατείων υπήρξεν ή εύρεσις μικρού Κινέζου, όστις τῷ έχρησίμευεν ως υπηρέτης και όστις ήτο είδος τι άθύρματος άστειοτάτου. Ο λόρδος Κάρολος Βερεσφόρν υπήρξεν εύτυχέστατος εις τον ιδιωτικόν αύτου βίον, νυμφευθείς μίαν των εύειδεστάτων και πνευματωδέστατων γυναικῶν του Λονδίνου.

X.

ΤΑ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ ΗΜΩΝ

Δυναμέθα, λέγει ο Σμάιλς, να γνωρίσωμεν ανθρώπον τινά εκ των βιβλίων άτινα αναγινώσκει. Άν εκ του άλληούς τούτου αξιώματος ήθέλωμεν να εξαγάγωμεν συμπέρασμα τι περί του έλληνικου κοινοῦ, τό συμπέρασμα τοϋτο δεν θα ήτο ούδαμώς εύχάριστον.

Οι πολλοί Έλληνες δεν αναγινώσκουμεν· είσι βεβαίως και παρ' ήμιν έπιστήμονες εύσυνείδητοι μετά ζήλου παρακολουθούντες τάς προόδους του κλάδου αύτων, και καθηγηται συντόμως μελετώντες και άλλοι τινές ολίγας ώρας πρό του άνεωγμένου των βιβλίου διερχόμενοι, αλλά κατά πλειονότητα δεν είμεθα φίλοι της αναγνώσεως. Οι λόγιοι ήμῶν και διδάσκαλοι, πλην εξαίρεσεων τινων, δεν ανακινίζουσι φιλοτίμως τάς γνώσεις των, άλλ' άφίνουσι σηπόμενον εν αύτοις ό,τι άν ειδικάχθησαν. Κατακλιόμενοι τήν έσπέραν δεν

ερωτώσιν έαυτούς, ως ο άρχαίος φιλόσοφος εν άπέκτησε φίλον, αν άπέκτησαν μάθησιν τινά έπωφελῃ εις τε τον χαρακτήρα αύτων και τό έργον· έφοδιασθέντες ποτέ διά τινων γνώσεων άναμένουσι ν' άποζήσωσιν εξ αύτων καθ' όλον τον βίον των, ουδ' αίσθάνονται τήν ανάγκην ήμερησίας διανοητικής τροφῆς· παντελώς άγνοούντες τήν πείναν του είδέναι άπολήγουσιν οικτρώς εις πνευματικὴν άτροφίαν.

Και τοιοῦτοι μέν οι όπωσοῦν έγγράμματα· άλλ' ή λαός, τό χυδόν πληθος; Ο! ή λαός, ή άτυχής λαός δι' τον τόσον ώραίοι αλλά κενοί λόγοι λέγονται εκάστοτε, δι' τον ή άγάπη των άξιούτων ότι τον αγαπῶσι ούδέποτε προβαίνει και μέχρς έργων, διατελεί εν σκοτία. Έφρόντισε κανείς ποτε περί έκδόσεως βιβλίων καταλλήλων διά τον έργάτην, τον χειρώνακτα, διά τον μικράν ανάπτυξιν έχοντα πολίτην; έμερίμνησε ποτέ κανείς περί ιδρύσεως βιβλιοθήκης των δήμων έξ ολίγων άλλ' ύγιών και πρακτικῶν έργων; Ο έλληνικος λαός ή ουδεν άπολύτων αναγινώσκει ή άνωφελῃ και συχνάκις επιβλαβῇ μυθολογήματα, εκ της ύποστάθμης των ξένων φιλολογίων μεταφερόμενα άσυνειδήτως εις τήν γλώσσάν μας, έργα και καλαισθητικῶς και ήθικῶς και διανοητικῶς αύτον ζημιούντα. Τρανῆ τοϋτου άπόδειξις έστω ότι εν ή τῷ τοιαῦτα μυθιστορήματα—εις ούδένα ύψηλότερον σκοπόν τέχνης ή ήθικῆς άφορώντα—έκδίδονται άδικώπως και άνατυποῦνται, ούδεμια σειρά κοινωφελῶν έργων ύπάρχει παρ' ήμιν, βιβλιαρίον εϋθησῶν και εϋληπτων, εισαγόντων εις τον πτωχικόν του έργάτου οίκισκον άρχάς ήθικῆς, ή γνώσεως ώφελίμους εις τό επαγγελά αύτου ή τον πρακτικόν εν γένει βίον. Άλλαχού αι τοιαῦται βιβλιοθήκαι, ως άποκαλοῦνται, άριθμούνται κατά δεκάδας, μόνοι δ' ήμείς άποτελοῦμεν εξαίρεσιν. Άν εῖπητε εις έκδοτήν τινά εκ των ήμετέρων να επιχειρήσῃ τήν έκδοσιν τοιούτων έργων, θα σείσῃ τήν κεφαλήν του αντί άπαντήσεως· διότι πιστεύει ότι θ' άποτύχῃ, διότι, διά να μεταχειρισθώμεν έμπορικὴν φρασσολογίαν, δεν ύπάρχει ζήτησις τοιούτου είδους, διότι δεν συνειθίσταμεν είσέτι ν' αναγινώσκουμεν, διότι τό βιβλίον δεν θεωρείται παρ' ήμιν σκεῦος της πρώτης ανάγκης. Ουχι ιδιότης λοιπόν αλλά σωματείον τι άφθονα έχον κεφάλαια έπρεπε ν' αναλάβῃ τό τοιοῦτο έθνωφελέστατον έγχείρημα, κατ' επιλογὴν δημοσιέου πρωτότυπα και μεταπεπρασμένα έργα, εις εύτελεστάτην πωλοῦν τιμήν ή και δωροῦν έτι αύτά μέχρς ότου εξιγερθῇ ή φιλαναγνώσια του άστού και του έργάτου και έμπνευσθῇ εις αυτούς ή ανάγκη του δαπανῆν και διά τό βιβλίον, ως δαπανῶσι διά τον καπνόν αύτων και τό ποτήριον του οίνου. Τοϋτο δ' έπρεπε να έχῃ γίνῃ πρό πολλού. Αντι να φωνασκώμεν περί των ελευθεριῶν του λαού

έπρεπε να καταστήσωμεν αὐτόν ικανόν να έκτιμήσῃ και έπωφελήσῃ αύτάς. Τι ώφελεί να τον άποκαλοῦμεν κυρίαρχον, εν ή διανοητικῶς είνε δούλος; τήν αλυσιν ταύτην της κεφαλῆς, άσυγκρίτως βαρύτεραν της του ποδός, ούδεις έφρόντισε να συντρίψῃ· ούδεις προσέφυγε εις τό μόνον μέσον τό δυνάμενον να διαρρήξῃ τά φοβερά τῆ δουλείας δεσμῶ—εις τό βιβλίον.

Τό βιβλίον! έντῷ μεγάλῳ άνδριάντι του Γουτεμβέργου έφευρέτης της τυπογραφίας παρίσταται κρατῶν βιβλίον ερ' ού διὰ μεγάλων χαρακτῆρων είνε κεχαρχμέναι αι λέξεις· και έγένετο φῶς! Άδύνατον να χαρακτηρησθῇ έπιτυχέστερον ή σκοπός του βιβλίου. Ο ήλιος φωτίζει πῶσαν τήν οικουμένην, άλλ' αι άκτινες δεν δύνανται να προωρῶσιν περαν τον σάματος, να εισδύσωσιν εις τήν ψυχήν· τό ευεργετικόν έργον του ήλιου συμπληροῖ τό βιβλίον.

ΑΤα βιβλία, λέγει συγγραφεύς τις, έχουσι τι τό άθάνατον· είσι τά μονιμώτατα προϊόντα του ανθρώπινου πνεύματος. Οι νοοί καταρρέουσι έρείπια μόνον καταλείποντες· αι εικόνες και τά άγάλματα μεταβάλλονται εις κόνιν, αλλά τό βιβλία έπιζῶσι. Ο χρόνος είνε ανίσχυρος κατά των μεγάλων σκέψεων· είσι άκμαΐαι ως ότε το πρώτον έξεφράσθησαν υπό των συγγραφέων αύτων πρό αίωνων. Οι λόγοι και τά διανοήματα τά τότε λαλοῦσι προς ήμῶς ζωηρῶς διά των έντύπων σελίδων.»

Πράγματι διά των βιβλίων δύναμεθα να ὤμεν εις επικοινωνίαν μετά των μεγάλων πνευματῶν δύναμεθα να έχωμεν τους περιφανοστάτους της ύψηλου και των αίωνων άνδρας έγγυς ήμῶν, να έρωτῶμεν και να μάς άποκρινώμεθα, να συμβουλευώμεθα αυτούς ως στενοῦς φίλους, να ζητῶμεν θάρρος, έγκαρδίωσιν, καρτερίαν. Πόσοι εν όδυνήραϊς του βίου στιγμαῖς ήσθάνθησαν ανθρωσκώσαν εκ της καρδίας αύτων δύναμιν ήν είχε λεληθώς άποθέσῃ εκεί αναγνώσθέν τι έργον! Πόσοι εξ ήμῶν δεν έτυχεν αναγινώσκοντες σύγγραμμά τι να νομισώσιν ότι άνέπνεον εν μέσῳ δένδρων και άνθέων τον ζείδωρον των άγρῶν άέρα! Άνευ των βιβλίων θα έστερούμεθα των εύγενῶν παραδειγμάτων προς άμιλλαν, άτινα μεταβιβάζει εις ήμῶς ή ιστορία· άνευ των βιβλίων, αι πλείστα των εκ του καλου τέρφων, αἴτινες μόνον εις τον ανθρωπον προσιδιάζουσι, θα μάς ήσαν άγνωστοί. Έλέχθη ότι ο άνθρωπος διαφέρει των άλλων ζῶων διότι γελᾷ, προσφύστερον ίσως θα ήδύνατο να λεχθῇ διότι αναγινώσκει, διότι μη αναγινώσκων μάλλον ή μη γελῶν κατέρχεται μέχρς του κτήνου.

Τό βιβλίον δύναται να καταστήσῃ ήμῶς ό,τι πρέπει να ὤμεν· αξίους του προσορισμού ήμῶν· ισχυρότατον της άγωγῆς όν όργανον δύναται να

κρατών τον χαρακτήρα, να ποιήσει ικανούς προς επίτευξιν του καθήκοντος ήμων ως ανθρώπων, ως πολιτών, ως μελών της κοινωνίας. Και όμως τα τρία τέταρτα των Ελλήνων δεν αναγινώσκουσι, δεν απολαμβάνουσι των ευεργετημάτων του βιβλίου. Ο πολυτίμος θησαυρός των ανθρωπίνων γνώσεων μένει τεθαμμένος δι' αυτούς και ουδέ κεράτια κ'ν έχουσι προς εξυπηρέτησιν των κυριωτάτων αυτών αναγκών,

Μεγάλη λοιπόν χαράν αισθανόμεθα όσακις βλέπομεν δημοσιεύμενον βιβλίον τι επέλγουσαν εκπληρούν ανάγκην. Έν ή καταστάσει εύρίσκειται τό έθνος ήμων καθήκον επιβάλλεται εις πάντα κρατούντα την γραφίδα κύριον σκοπόν να έχη τό ωφέλιμον. Το έθνικόν ήμων οικοδόμημα δεν έπερατώθη εισέτι και έχομεν πλείονα ανάγκην στερεάς οικοδομικής ύλης επί του παρόντος ή κομψοτεχνημάτων προς διακόσμησιν της αίθουσας. Έν πάσι τοις παρούσιν επιστημονικοις ή καλλιτεχνικοις ήμων έργοις δεν πρέπει να λησμονήται ότι τό άληθές και τό καλόν πρέπει να εξυπηρετή τό αγαθόν, και ότι έν παντί συγχρόνως βιβλίον κύριος σκοπός δεν να ή ή ωφέλιμα. Έν τη ένεστάσει ήμων καταστάσει δεν επιτρέπεται να δογματίζωμεν: ή επιστήμη διά την επιστήμην, ή ή τέχνη διά την τέχνην, αλλά ή επιστήμη και ή τέχνη διά τό έθνος. όταν φωτισθώμεν και φρονηματισθώμεν έπαρκώς, τότε ως ανακηρύξωμεν την ανεξαρτησίαν της επιστήμης και της τέχνης· νυν έχουσι ύψιστα καθήκοντα και θα ήτο άναρμοστον άν ή μόν άσχυρολεϊτο περί μάταια, ή δ' έτέρα περί κενά. ωφελίμων βιβλίων έχομεν ανάγκην διά να πληρώσωμεν τάς πολλάς ήμων έλλείψεις. «Ω, άληθώς πόσαι είνε αί έλλείψεις αύται! Υπνώτομεν άντι να εργαζώμεθα θετικώς και σκοπιμώς επί ήμισυ αιώνος· έκ των μεγίστων δε δημολογούμενος έθνικών έλλείψεων είνε ή παντελής άγνοια του πατρού εδάφους, της χώρας έν ή κατοικούμεν, της Ελλάδος ήμων!

Ού μόνον εις τά άτομα, άλλ' εις τά έθνη ειδως επιβάλλεται ως καθήκον τό «γνώθι σαυτόν» και όμως τό ελληνικόν έθνος άγνοεί έαυτό. «Η Ελλάς, έγραφεν ο κ. Αντ. Μηλιαράκης άλλοτε έν τη «Εστία» (Αρ. 79, 3 Ιουλ. 1877) διατελει έτι και νυν ούσα χώρα άγνωστος. Η υπό πάσαν έποψιν εξέτασις των επαρχιών αυτης, του κλίματος, των προϊόντων, της κοινωνικής και διανοητικής αναπτύξεως, της θρησκευτικής, έμπορικης και βιομηχανικής καταστάσεως κτλ, ουπω έγινετο υπό των κυβερνήσεων, ή υπό ιδιωτών, ή υπό συλλόγου ή εταιρίας. Άγνωστα διατελοῦσιν ή χλωρίς αυτης έν μέρει, ή ζωολογία, ή Ιχθυολογία, τά όρυκτά αυτης, τά μέταλλα, τά προϊόντα κατά τόπους, άγνωστος ή φυσική

κατάστασις του εδάφους, ή όρεογραφία και ύδρογραφία, άγνωστος έναχού ή κλασική αρχαιότης, ή εκκλησιαστική, αί κατά τόπους διάλεκτοι, τό ζών τουτο μνημείον τό υπό του χρόνου φειρόμενον, άγνωστος διατελει ή έθνογραφία της Ελλάδος και δέ ή των δούλων επαρχιών, τό μέγα τουτο και ζωτικόν του καθόλου ελληνισμού ζήτημα, ούτινος επ' έσχάτων ήψαντο οι έχθροι αυτού και άνέμιξαν μετά της συγχρόνου πολιτικής.»

Την έλλειψιν ταύτην ανέλαβε ν' αναπληρώση κατ' μικρόν και βαθμωδόν αυτός ο κ. Μηλιαράκης, ήρξαστο δε του έργου διά της «Γεωγραφίας πολιτικής νέας και αρχαίας του Νομού Αργολίδος και Κορινθίας», εξ ής ελάβομεν άφορμήν να εξενέγκωμεν τάς άνωτέρω γενικάς περιήγησμάτων σκέψεις. Είνε γνωστή ή γεωγραφική έμπειρία του συγγραφέως και ή από μακρού χρόνου δι' έμφρεθίων μελετών προπαρασκευή αυτού προς τό έργον του τοιούτου δείγμα άπλοῦν της εύσυνειδήτου εργασίας του άρκεί ν' άναφέρωμεν τό ότι περιήληθ βήμα προς βήμα πάσαν την περιγραφομένην χώραν έκτός μικρών τινων μερών, άτινα δεν διαστάζει να μνημονεύση.

Απρωτίστη και κυριωτάτη πηγή της προκειμένης συγγραφής, γράφει έν τω προλόγῳ του έργου, είνε ή έμη περιήγησις ανά τάς ήπειρωτικές και νησιωτικές χώρας του νομού ήν επεχειρήσαστο τῳ 1884 κατά τους μήνας Αύγουστον, Σεπτέμβριον και Οκτώβριον και τῳ 1885 κατά Αύγουστον. Σημειώ δ' ένταυθα είνε γενέει ίνα μή καταγράψω τά ξερά όνόματα των τόπων οὗς διήλθον, ότι έπισκέφθην έκ μὲν των νήσων τά Κύθηρα, πλήν των Αντικυθέρων, την Ύδραν, τάς Σπέτσας και τον Πόρον, έκ δε των ήπειρωτικών χωρών έλας τάς επαρχίας και τους δήμους, ού μόνον μεταβάς εις τάς πρωτεύουσας αυτών, ως εΐχον έκάστοτε άφετηρίαν της εργασίας μου, αλλά και εις πολλά άλλα χωρία και την υπαίθρον χώραν, ένθα υπήρχε τι αξιολόγου και μελέτης, όπερ ή γνώριζον έκ των προτέρων ή μοι ύπεδεικνύετο υπό των εργαζομένων. Η μόνη χώρα ήν δεν διήλθον, είνε μικρόν τμήμα προς Β. του Αραχναίου όρους, ώστε δεν έπισκέφθην τό όρεινόν χωρίον Χέλι του δήμου Μιδέας και τό Αγγελόκαστρον του δήμου Σολυγείας· ώσαύτως δε μικράν και στενήν όρεινήν ταινίαν, την μεταξύ των ποταμών Ασωπού και Ελισσώνος (ποτ. Λέχοβος) πλήν της έν αυτη κειμένης περιοχής της αρχαίας Σικυώνος. Έκ των δήμων δε δεν έπισκέφθην τον δήμον Προσμυναίων της επαρχίας Αργους. Ούχ ήτοον περί τούτων έφρόντισα όπως λάβω τάς ακριβεστερας ειδήσεις και αναπληρώσω άλλως την έλλειψιν της επιστοπίου έρεύνης.»

Ο Berkley λέγει που ότι «όπως ιδέα τις

Η ΑΓΩΓΗ ΕΝ ΑΓΓΛΙΑΙ

δυνηθή να διεγείρη άλλην τινα έν τη ψυχή, άρκεί να ώμεν ειθισμένοι εις τό βλέπειν ταύτας όμοῦ». Τοῦτο συμβαίνει και διά την ίδεαν της Γεωγραφίας. Άνιαρδώς διδασχθέντες αυτην παίδες επί των βάθρων του σχολείου διεφυλάξαμεν την κατ' αυτης αντίπαθειαν οι πολλοί, εις τό όνομα δ' αυτης φανταζόμεθα έτι ξεράν άπαριθμησιν όνομάτων κρατών και πόλεων και ποταμών και νήσων και όρέων, συνδεομένων προς άλλαλα δίκην κρικων έσκωριασμένης άλύσου. Άνάγκη να είπωμεν ότι ή παρούσα Γεωγραφία του νομού Αργολίδος και Κορινθίας δεν είνε τοιαύτη· δεν άφορά βεβαίως εις τέψην άπλως οὐδ' άποτελείται υπό σημειώσεων περιγητοῦ τό επαγωγόν μόνον επιζητήσαντος, άλλ' ως επιστημονικόν έργον είνε ήκιστα δύσπεπτον και βαρύ, δύναται δε ν' αναγνωσθή μετ' ευχαριστήσεως υπό των επίζητούντων ούχι την τέψην μόνον αλλά και την ωφέλιαν έν των αναγνωσμάτων αυτών.

Αν, μετά παντελή μάστιχα έλλειψιν, ως παρ' ήμιν, έδημοσιεύετο άλλαχού τοιοῦτο έργον ού μόνον μετά χαράς θα έχαιρετιζέτο υπό του τύπου, αλλά και τό κοινόν θερμόν θα εδεικνυεν ένδιαφέρον. Και πράγματι, ή χώρα ήμων είνε άγνωστος προς ήμας αυτους, και τό πρώτον βιβλίον όπερ έρχεται να διαχύση φως επί τινος των μερών αυτης δεν έπρεπε να ή περιζήτητον ήδη· Πώς είνε δυνατόν να έχωμεν άλληθή έθνικην ένότητα άγνοούντες ού μόνον την έκτός των όρίων Ελλάδα αλλά και την έντός αυτών; Οι έν τοιαύτη άγνοία διατελούντες δεν συναπαρτίζουσιν έθνος, δεν είνε κάτοικοι του αυτού Κράτους, άξιοι ν' απολαύσωσι των αυτών ευεργετημάτων και των αυτών θυσιών, συμμιγνύοντες την θέλησιν αυτών προς κυβέρνησιν της χώρας και τό αίμά των προς υπεράσπιον της έλευθερίας αυτης, άλλ' όμοιάζουσι προς πεφυλακισμένους άγνοούντας καθ' όλοκληριαν ποιός είνε ο έν τη παρακειμένη εικνη συνδεσμώτης αυτών. Το βιβλίον τουτο έπρεπε να είνε ήδη άπόκτημα παντός πολιτευομένου, παντός ένδιαφερομένου περί της Πατρίδος Έλληνος. Έν γένει δε πάν βιβλίον υπό πάσαν έποψιν γνωρίζον την Ελλάδα έπρεπε να κινη τό ένδιαφέρον ήμων.

Ας έλπίσωμεν ότι τό ελληνικόν κοινόν κατανοούν την αξίαν του έργου δεν θα δείξη την συνήθη αυτου άδιαφορίαν, ήτις μαραίνει έν τέλει τον ζήλον και των μάστιχα θερμοურγών· ως έλπίσωμεν ότι και παρ' ήμιν ήρξαστο να γίνηται έπαισθητή ή ανάγκη της ύποστηρίξεως ωφελίμων έργων, και ότι ή υπέρ αυτών δαπάνη δεν θεωρείται άσκοπος σπατάλη, άλλ' άπλούστατα και κυριολεκτικώς καθήκον.

A. Π. Κ.

Το άγγλικόν της άγωγής σύστημα ως αρχήν έχει να μορφώση πρό παντός άνδρας. Οι οικογενειάρχαι, πατέρες έπτά ή οκτώ τέκνων, μαριμνώνσιν άποκλειστικώς περί της διαπλάσεως ύγιών και βωμαλέων όντων. Από του λίκνου τό βρέφος έθίζεται εις την ψυχρολουσίαν, έχει γυμνάς τάς κνήμας και ζή έν καθαρώ και έλευθέρῳ αέρι· άσκειται δε εις βιαιάς σωματικές ασκήσεις. Τα καχεκτικά παιδία δεν άντέχουσιν, αλλά τά ισχυρά διακαρτεροῦσιν. Ταῦτα μόνον έχουσιν αξίαν, πολυμελής δε οικογένεια, άλλιον άνησυχεί επί τῳ θανάτῳ ενός ή δύο άσθενικῶν όντων προωρισμένων να γείνωσι φθισικά. Τα επίζῶντα τέκνα εξακολουθοῦσιν ανατρεφόμενα διά της γυμναστικής και παντοίων άγώνων. Περί τάς λεμβοδρομίας, την πυγμαχίαν, την ύπλασσίαν, την κολυμβητικήν, την ίππασίαν, την έφ' ίππου θήραν, τον σφαιρισμόν καταβάλλεται μείζων προσοχή ή περί τά λατινικά και την γεωμετρίαν.

Εις την άνδρικήν ταύτην ανατροφήν προσήσατε την βαθειαν της άγγλικής γλώσσης γνώσιν, την σπουδήν άλλης τινός των ξένων γλωσσών και έχετε τον τύπον τελείου Αγγλου. Εξαιρετικώς μόνον και κατά βήτην θέλησιν του πατρος δύναται να διδασχθ ή νέος κλασικά, φιλολογικά ή επιστημονικά μαθήματα. Αί άνωτέραι σπουδαί δεν είνε γενικαί, αλλά προσρίζονται ειδικώς εις έκλεκτους τινας μόνον· ικανώς πλουσίους όπως δύναται ν' αναμείνωσι μέχρις ηλικίας τριάκοντα έτών τ' άποτελέσματα άνωτέρας και υπερβαλλούσης παιδείσεως.

Έν Αγγλίῳ πῶς νέος καλής οικογενείας μή δυναμένος να έχη κατά την ένηλικιότητα αυτου κεφάλαιον δεκαοκτωκίλων λιρών στερλινών, γίνεται άλληθής άνήρ, εκμανθάνων γλώσσας τινάς, την αριθμητικήν και την καταστιχογραφίαν. Πρέπει να κερδίξη τά προς τό ζήν και να μή ύνειροπολή.

Αλλάχού ο υίός και αυτου του βακσοϋλλέκτου σπουδαζει όπως γείνη δικηγόρος. Έν έλλείψει δε μέσων προς τουτο, προστρέχουν εις τον βουλευτήν και ζητούν ύποτροφίαν. Αφού δε διά μυρίων δυσχερειών περατώση όπως όπως τάς σπουδάς του, ο πατήρ του τῳ λέγει:

—«Ιδρώσαμεν αίμα διά να τελειώσης τό Πανεπιστήμιον· έπήρες δίπλωμα, έγινεσ διδάκτωρ, τώρα πρέπει να ξεπληρώσης όσα εξωθεύσαμε για σένα».

Και ο ταλαίπωρος ούτος διδάκτωρ άρχεται τον βαρύν του βίου άγώνα γινόμενος γραφεύς ή υπαλληλίσκος εις δημοσίον τι ή ιδιωτικόν γραφείον επί εξηκονταδράχμῳ μισθαρίῳ. Καί πάλιν καλά, εάν δυνηθή να εύρη και τοιοῦτον πόρον

ζωής. Διότι ουχί σπανίως οι σοφοί οὔτοι ἐπιστή-
μονες, οι κατέχοντες διπλωμα ἀκαδημαϊκόν,
μένουν φάρτωμα εἰς τὴν ράχιν τοῦ δυστυχούς
πατρός. Ἐντεῦθεν αὐξάνουσιν οἱ ἀπογοητευμένοι
καὶ οἱ ἀνωφελεῖς, οἱ θεσιθῆραι οἱ ἀνκρίνοντες νὰ
τραφῶσιν ἐκ ψυχίων τινῶν τοῦ δημοσίου ταμείου,
καὶ αἰωνίως ταλαιπωρούμενοι. Τὸ μέγιστον αὐτῶν
δυστύχημα εἶνε ὅτι ἡ ἀγωγὴ των ἦτο ἄλλοια
τοῦ βίου δι' ἃν προωρίστησαν, ὥστε «δαπανηθέν-
τες ἐφ' ἃ μὴ δεῖ εἶσιν ὀλίγοι ἐφ' ἃ δεῖ.»

Κ.

Η ΒΙΟΛΕΤΤΑ ΤΟΥ ΒΟΥΝΟΥ

Μικρὴ βιολέττα ριζωμένη
Ἐν ἑνα παντέρημο βουνό
Δίχως δροσιά καὶ χάρι μένει
Σὰν χορταράκι ταπεινό.

Μὰ ὅταν 'ς τῆς νύχτας τὴν ἀγκάλῃ
Τῶν ἀνθῶν γέροννε δειλά,
Ἐπιπνέει αὐτὴ γεμάτη κάλλη
Κι' ἀρχίζει νὰ μοσχοδοῶ.

Ἔτσι κι' ὁ πόνος ὁ 'δικός μου
Ἀπὸ τὸν ἥλιο, ἀπὸ τὸ φῶς,
Ἀπὸ τὰ μάτια ὄλου τοῦ κόσμου
Μένει 'ς τὰ στήθη μου κρυφός.

Καὶ μόνον, μόνον ὅταν νυχτώσῃ,
Ἐπιπνύντας μέσα 'ς τὴν καρδιά
Σκορπῶ γιὰ σένα ἀγάπη τόση,
Ὅσ' ἡ βιολέττα μυρωδιά.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΪΝΗΣ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Αἱ ἀμερικανικαὶ ἑφημερίδες ἐξοικονομοῦσι διη-
γούμενα ἐπιστάδια περὶ τοῦ ἀποθανόντος πλουσιωτά-
του κτήτορος σιδηροδρόμων Vanderhill. Ὁ ἀνταπο-
κριτὴς τῆς ἑφημερίδος «New York Sun» περιγράφει
ὡς ἐξῆς δεῖπνον, ὅπερ ὁ Κροῖσος οὗτος τῶν νῦν θνη-
τῶν ἔδωκε μικρὸν πρὸ τοῦ θανάτου του. «Ἦμην, λέ-
γει οὗτος, προσκεκλημένος εἰς τὸ δεῖπνον τοῦ κυ-
ρίου W. H. Vanderhill ἐν Νέῃ Ὑόρκῃ μετ' ἄλλων
ἐκατομμυριούχων προσελθόντων οἰκογενεικῶς καὶ τινῶν
συγγαφῶν. Τὸ δεῖπνον τοῦτο δύναται νὰ συγκριθῇ
μόνον μετὰ τὰ περιγραφόμενα εἰς τὰς «χιλίας καὶ μίαν
νύκτα». Ἡ τράπεζα ἦτο κεκαλυμμένη μετὰ τὰ πο-
λυτιμώτατα ὑφάσματα, κάθιστον τῶν ὁποίων εὕρισκετο
κυανοῦν ἀγάλισον. Ὅλα τὰ ἀγγεῖα, πινάκια, μαχαί-
ρα, περόνια, καγλιάρια ἦσαν ἐκ χρυσοῦ ἢ κεχρυ-
σωμένου ἀργύρου. Εἰς τὰς τέσσαρας γωνίας τῆς
τραπέζης εὕρισκοντο τεχνουργήματα πέντε πόδας
ὕψους, κεκοσμημένα διὰ πολυτίμων λίθων, φέροντα

ἐπ' αὐτῶν τοὺς ὠραιότερους καρπούς τοὺς ὁποίους
ποτὲ εἶδον. Τὰ ἀνθῶ ἦσαν ἀπανταχοῦ διακεχυμένα.
Ἄντι τῶν προτοφίδων ὑπῆρχον μεγάλα ἱρικά μετὰ πα-
ρυφᾶς τριγῶπων ὑφάσματα φέροντα ἕκαστον τὰ ἀρχικά
γράμματα τοῦ δαιτυμόνος πρὸ τοῦ ὁποίου παρετέθη-
σαν ὁ κατάλογος τῶν φαγητῶν ἦτο ἐξωγραφημένος ἐπὶ
πλακῶν ἐκ χρυσοῦ ἐν αἷς διὰ σμάλτου ἦσαν ἐξοικω-
νημένοι διάφοροι σκηνογραφαί. Ἐκαστον τῶν προσοφί-
ων τῶν ὠρισμένων διὰ τοὺς συγγραφεῖς καὶ τοὺς ἐ-
φημεριδογράφους περιείχον ἐντὸς κεκρυμμένην
συνάλλαγματικὴν ἐκ χιλίων δολλαρίων. Ὁ Vanderhill ἔχει τὸν ἀκριβώτερον ἀρχιμάγειρον τοῦ
κόσμου, τὸν διάσημον Trullar, ὅστις πρὶν εὕρισκετο
εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ πρίγκηπος Δεμιδωφ. Ὁ ἀρ-
χιμάγειρος οὗτος ἐλάμβανεν 12.000 δολλάρια. Ὁ-
λίγας ἑβδομάδας βραδύτερον ἤμην προσκεκλημένος
παρὰ τῷ αὐτῷ οἰκοδεσπότη εἰς τὸν χορὸν. Ὁ «Κηρύξ
τῆς Νέας Ὑόρκης» τὴν ἐπομένην ἡμέραν περιείχεν
δεκαεννέα στήλας περιγραφῆς τῆς λαμ-
πρᾶς ταύτης ἑορτῆς καθὼς καὶ αἱ λοιπαὶ ἑφημερίδες
ἀνάλογον ἀλλ' ἐκτεταμένην ἔκθεσιν. Πᾶς ὅστις ἐν
Νέῃ Ὑόρκῃ εἶχε χρήματα ἢ ἐσημύετο διὰ τὸ πνευ-
μά του ἦτο προσκεκλημένος, μόλις δὲ ἤδυνήθησαν αἱ
μεγάλαι αἰθουσαι νὰ χωρήσωσι τὸ συρρεῦσαν πλῆθος.
Μετέβην εἰς τὰς 9, ὅταν δὲ ἀπῆλθον κατὰ τὰς 5 τῆς
πρωίας ἐξοικονομοῦσι ἐρχόμενοι προσκεκλημένοι. Ὁ
χορὸς οὗτος ἐστοίχισεν 100,000 δολλάρια. Κατη-
νυλῶθησαν δὲ εἰς κατασκευὴν τῶν γλυκισμάτων καὶ
τῶν πλακούντων τέσσαρα βαρέλια ἀλεύρου ὁ μᾶγει-
ροι μετεχειρίσθησαν 12,000 φιά, 1,100 λίτρας κρέ-
ματος, 300 κουάρτα πηκτῆς, 400 πτηνὰ καὶ 12 γαλ-
λόνια οἴνου τοῦ Πόρτο, τῆς Μαδρίτης καὶ Κλαρέτ.
Καθ' ἑλὴν δὲ τὴν νύκτα ἐπέσθησαν 1500 φιάλαι
καρπανίτου, 90 φιάλαι σιέριου, 1225 φιάλαι οἴνου
τοῦ Ρήνου, 1,300 φιάλαι οἴνου ἐρυθροῦ καὶ 670
φιάλαι οἴνων διαφόρων ἄλλων εἰδῶν. Τὰ ἀνθῶ τὰ
πρὸς διακόσμησιν τῶν αἰθουσῶν ἐστοίχισαν 20,000
δολλάρια, ὃ δὲ δαμασκωτὸς τάπης ὅστις ἐπίτηδες κα-
τεσκευάσθη διὰ τὴν περίστασιν ταύτην 15,000 δολ-
λάρια. Ὁ καλλωπισμὸς τῶν γυναικῶν ἐπίσης ὑπῆρ-
ξε μεγαλοπρεπέστατος, καίτοι αἱ πλεῖστα αὐτῶν ὑ-
περφορτωθεῖσαι ἀπὸ πολυτίμους λίθους προέδιδον ὀ-
λίγην καλαισθησίαν. Μεταξὺ τῶν ἀνδρῶν ἐφάνετο ἀ-
δρατος συναγωνισμὸς τίς ἂν ὑπερβῇ τὸν ἕτερον κατὰ
τὸ μέγεθος τῶν ἐξ ἀδάμαντος κομμάτων τῶν περιχει-
ριδίων. Ἐντούτοις ὀλίγοι ἐφάνοντο ὅτι ἦσαν εἰθισμέ-
νοι καὶ ἐξοικειωμένοι μετὰ τὴν ἐνδυμασίαν των. Περί-
πτωσις τις δὲ διήγειρε γενικὴν αἰσθησιν. Κύριός τις εἰ-
σελθὼν εἰς τὸν προβάλαμον ἀπήντησεν ἕτερον κύριον
ἀπλούστατα ἐνδεδυμένον, ἄνευ κοσμημάτων, ἰστάμενον
ἀτημέλως δίκην ἐπιθεωρητοῦ. «Σὰς παρακαλῶ κρα-
τήσατε τὸ ἐπανωφρόριόν μου» λέγει ὁ εἰσελθὼν, ὅστις
πρῶτην φορὰν ἐπεσκεπτετο τὴν οἰκίαν, καὶ ἠγγύει ὀ-
λίως τίς εἶνε ὁ ἀπλοῦττα ἐνδεδυμένος κύριος. Πά-
ραυτα οἱ ἐν στολῇ ὑπῆρξαι ἔδραμον νὰ λάβωσι τὸ
ἐπανωφρόριον ἔχοντες ἐξωγραφημένην τὴν φρικτὴν ἐπὶ
τοῦ προσώπου. «Διατί ἔχει» λέγει μετῴν ὁ μετρί-
φρων κύριος «βέλω οἱ προσκεκλημένοι νὰ εὕρωσι παρ'
ἐμοὶ πᾶσαν ἀνάπαισιν.» Ἐκαστος δύναται νὰ φαντα-
σθῇ τὴν ἐκπληξὴν τοῦ ξένου ἐκλαβόντος τὸν Vander-
hill ὡς ὑπῆρξεν.

¹Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΝΕΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ 1886—537.